СОВЕТ ЭРДЭМ, ТЕХНИКЫН СОЛО ДУУДАҺАН ШЭНЭ ИЛАЛТА

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 115 (12019) | 1969 оной майн 20, вторник | Сэн 2 мүнгэн

...-5", „Венера-6" гэжэ автомат станцинуудые ухаалан ...нниидэлгэнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ хабаадаһан ...дэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд, технигүүд, ...лмэришэд, бүхы коллективүүд болон эмхинүүдтэ

...нухэд!

...ет орон замбуулинние шэнжэлгээр ...гайхамшаг илалта туйлаба. 1969 оной ...17-до замбуулиндахи шэнэ туршалга ам... дүүрээ: «Венера-5» «Венера-6» гэжэ ...хоорондын станцинууд Үүрэй Солбоной ...дар оробо.

...аппарадай ашаар эдэ станцинууд пла...осферэ худар аалин намдуугаар орожо, ...лгын ехэ хүдэлмэри дүүргэгдээ; ... тухай шухаг мэдээнүүд Газар тээшэ ..., Наранай аймагта хабаатай, энээнһээ ...огдэдэггүй байһан нэгэ түбн тухай шэ... хүн түрэлтэндэ үгтэбэ.

...нууд Владимир Ильич Ленинэй дүрэ ...ет Социалис Республикануудай Сою... гербнүүдтэй вымпелые Үүрэй Солбон ...

..., «Венера-6» гэжэ совет станцинуудай ...ар ниидэлгэ — замбуулинай автомат ... туһаламжаар Наранай аймагай түби...лхэ хэрэгтэхи ээлжээтэ шухала алхам

...й дайдые шэнжэлдэг манай эрдэм, техникын шэнэ илалта бүхы совет арадай баатар габьяата, урма зоригтой хүдэлмэриин ашаар туйлагдаа. Манай бүхы ороной коммунизм байгуулха хэрэгтээ ажалай шэнэ амжалтануудые туйлажа, Советскэ Союзай Коммунис партиие эмхидхэн байгуулагшын, хүдэлмэришэд ба таряашадай дэлхэй дээрэхи түрүүшын гүрэниие байгуулагшын — В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойе угтахаар бэлдэжэ байха үедэнь энэ гайхамшаг научна баатаршалга туйлагдаба.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Венера-5», «Венера-6» гэжэ автомат станцинуудые бүтээһэн, тэдэниие амжалтатайгаар ниидхүүлгэдэ хабаадаһан эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд, технигүүд, хүдэлмэришэдые, коллективүүд болон эмхинүүдые халуунаар амаршална.

Зохёон байгуулагша баатар совет арадта алдар соло!

Коммунизмын илан мандалгын аша туһада, агуу-ехэ Эхэ ороной аша туһада манай бүхы илалтануудые эмхидхэгшэ ба зоригжуулагша Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

...Э СОЮЗАЙ КОММУНИС ...ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ. СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ. СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ.

...Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй ...но Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

..., «Венера-6» гэжэ түбинүүд хоорон... станцинуудые бүтээлгэдэ, тэдэниие ..., мүн научна мэдээнүүдые абаха ба ...тэ хабаадаһан эрдэмтэд, конструктор...рнүүд, технигүүд болон хүдэлмэришэд «Венера-5», «Венера-6» гэжэ түбнннүүд станцинуудай ниидэлгын орёо програм...айгаар дүүргэгдээ гээд КПСС-эй Цент...едтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Пре... СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ элид...

...нууд дээрэ тодхогдоһон научна аппара...жаар, замбуулинай дайда соо, Үүрэй ...осферэ соо болодог физическэ үзэг... шухаг шэнэ мэдээнүүд абтаа.

... Ильич Ленинэй дүрэ зурагтай, Совет ...публикануудай Союзай гүрэнэй герб...елнүүд Үүрэй Солбон дээрэ абаашаг...

Замбуулиние шэнжэлхэ хэрэгтэ Эхэ ороноймнай туйлаһан шэнэ илалта Коммунис партиингаа, Советскэ правительствынгаа хүтэлбэри доро манай арадай бүтээһэн урма түгэс, баатар габьяата ажалай, социализмын агууехэ туйлалтануудай ашаар хангагдаа.

Совет эрдэм ба техникын энэ туйлалтыень Коммунис партиие эмхидхэгшэ, Совет гүрэниие байгуулагша, бүхы дэлхэйн ажалшадай вождь Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулнабди.

Совет арадай, бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада замбуулинай дайдые саашадань шэнжэлхэ шэнэ, орёо зорилгонуудые бэелүүлхын тула хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлхэбди гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедые, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые, Советскэ правительствые бидэнэр найдуулнабди.

ҮШӨӨ НЭГЭ ШАЛГАЛТА БАРИГДАБА

..., «Венера-6» гэжэ тү...ндын станцинуудай ... научна зорилгонуу...һэн тухай мэдээсэлые ...тэд сэдьхэлээ ханан

Республикын Наукануудай академиин вице-президент Э. А. ЯКУБАЙТИС ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, иигэжэ мэдүүлээ:

— Гайхамшаг туршалгын амжалтатайгаар дүүрэһэн ябадалые манай ороной кибернетикэ ба тоолон тодорхойлдог техникын туйлалта гэхэдэ алдуу болохогүй. Дүрбэн һарын турша соо Үүрэй Солбон тээшэ хоёр станциин ниидэжэ үргэлжэлһэнэй үрэ дүнгүүд тэдээн дээрэхи автоматикын һайнаар хүдэлһые харуулаа.

АЙХАБТАР ЕХЭ ОРОЛДОЛГЫН АША ҮРЭ

...й дайдые совет эрдэм...рнүүдэй амжалтатай...э байһые түбинүүд ...ёр станциин Үүрэй Солбоной атмосферэ худар аалин намдуугаар ороһон ушар гэршэлнэ, тэд энээниие замбуулинай дайда шэнжэлгын юрын үдэр гээд нэрлэмээр.

С. Л. СОБОЛЕВ, академик, Социалис Ажалай герой.

ЗАМБУУЛИНАЙ НЮУСАНУУД ТААГДАНА

...хоорондын хоёр стан...Солбоной атмосферэ ху...дуугаар ороһон ушар ...дэрхи техническэ дэб... хэмжээндээ хүрэһые. ...нно аппаратурын тон ...улагдаһые гэршэлнэ. ...н эди шэдитэ иимэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые ухаалан бүтээхэ хэрэгтэ түгэс мэргэжэлтэй олохон инженернүүд, хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадаһаниинь элитэ.

«Венера-5», «Венера-6» гэжэ автомат станцинуудай түбинүүд хоорондохи замбуулинай замаар ниидэлгэеэ амжалтатайгаар дүүргэжэ, Үүрэй Солбоной атмосферэ худар ороһониинь замбуулинай, Наранай аймагай түбинүүдые шэнжэлхэ, юртэмсын нюусануудые таан мэдэхэ эрхим гэгшын арга олгоно.

И. И. ВЕКУА, академик, Тбилиссиин университедэй ректор.

...ЭЭ ХАРАНАБДИ

...мэгтэ
...бон руу
... нюдэмнай
... болобо:
... хаягай
...ушэнэй
...
... багша
...
... байхыень,
...й, —
...оной
...
...ханаар
...йхыень
...
... сэдьхэлээрээ,
...сажа,
...оо,
...аараа
... ехээр
...ди.

Ш. НИМБУЕВ.

Гунга ЧИМИТОВ

ҮҮРЭЙ СОЛБОН, АМАР САЙН!

Баатар совет арадаймнай
Баһа нэгэ илалта
Хүрьһэтэ алтан дэлхэйе
Хүсэтэ эршээр доһолгоо.
Космос өөдэ зурыһан
Хоёр суута «Венера»*
Холын Үүрэй Солбониие
Холбон, дүтэ болгоол.
Дүрбэнэй* тоое нэмээжэ,
Дүүлиһэн хоёр «Венера»
Үүрэй Солбондо хүрэжэ,
Үгүүлбэл даа иигэжэ:
— Үүрэй Солбон, амар сайн!
Үгыш гараа, һарбайнабди.
Туяарһан нюрган дээрэшни
Тулажа ерээд байнабди.
Хабарай намжар сагта
Хани шамдаа хүрэбэбди.
Совет Эхэ оронойнгоо
Солые нэмээн ерэбэбди.
Сагаа һарын эхиндэ
Сахилгаан замда гараабди.
Дуута нангин Газарайнгаа
Дулаан амиие асараабди.
Уринаар мандаа хандажа,
Угтаһаншни һайхан даа.
Хани ёһоор ашышни
Харюулха арга байхал даа.
Таабарита нюусаяа
Тайлбарилха байһандаш
Найдаһандаа хэлэнэбди:
«Нангин Одон, һайн даа!»
Олон тоото онгосонууд
Омогоор хойноһоомнай элихэл.
Амин түрэл танайдаа
Айлшан боложо ерэхэл.
Хоёр һайхан юртэмсын
Холбоо тиигэжэ бэхижэхэл.
Галта шинии нюрган дээр
Газарай хүгжэм зэдэлхэл.

* «Венера-5», «Венера-6»
* Урда тээнь Үүрэй Солбон тээшэ дэгдээгдэһэн «Венерэнүүд»

...ЭНЭ МАШИНА ТОДХОГДОБО

...дэй ажал хүнгэд...машина Улаан-Үдын ... комбинадай арад ...й эд бараа бүтээ...ан тодхогдобо. Шэ...өөн бусад хэрэгсэл...агааһа оньһон ар...энэ машина хүдэлмэ...й бүтээсэ нилээд

... үшөө нэгэ ондоо ...эдэг болохо. Ноо...ээр ажал машиныи ..., эндэ хүдэлдэг хэ...шэд сүлөөлэгдэхэ

...үргэн хэрэглэлэй эд ... цехэй уралан на...оньһон энэ машина .... Коммунис ажа... И. И. Фефеловэй хү...эй слесарьнүүд ехэ ...

...нискэ вахтада жаг...рилэгшэд эдэбхи ...ажаллана. Даабаряа ...һээ гадна, арга боломжоёо хэрэглэнэ, ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлнэ, шэнэ техникэ тодхоно. Цехэй начальник, уралан нарижуулагша И. Г. Петровой дурадхалаар тусхай хэб хэгдээ. Энэ хэб таарамжатай зохид, бүтээсэ ехэтэй юм.

Нүхэр Петров эдэбхитэй уралан нарижуулагша гэжэ суутай. Үйлэдбэриин технологи нарижуулан һайжаруулгада тэрэ ходо анхарал хандуулдаг. Уралан нарижуулагша үнэ ехэтэй модоор, үнгэтэ металлаар хэгдэдэг будуурай эшые модоной хаядаһаар хэдаг болохо технологи зохёожо эхилээ. Түрүүшын туршалга һайн үрэ дүн харуулаа гэхээр. Шэнэ технологиин үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхэдэ, горитой алмалта хэгдэхэ юм.

Комбинадай уралан нарижуулагшад В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа һайнаар бэелүүлжэ байна. Тэдэнэр ажалай бүтээсэ ...лүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, өөрынь үнэ сэн хямдаруулха олон асуудал амжалтатайгаар шиидхэнэ. Ганса энэ жэлэй туршада уралан нарижуулгын 50 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, жэл соо 27,4 мянган түхэригэй алмалта хэхэ арга олгогдоһон байна.

Консервын заводой слесарь Б. С. Деревянных, фрезеровщик В. П. Мелан гэгшэд пельмен хэхэ түхеэрэлгэ зохёогоо. Тэрэниие ашаглаһанай ашаар ажалай бүтээсэ зургаа дахин дээшэлһэн юм. Механическа цехэй токарь В. А. Шуиковой, слесарь П. Н. Токмаковой дурадхалаар «Лейман» гэжэ түхэлэй токарна станок нарижуулагдаа. Энэ дурадхалынь 8 мянган түхэригэй алмалта үгэһэн байна.

Үйлэдбэриин процесс оньһожоруулха, продукциин шанар һайжаруулха арга эндэ бэдэрэгдэжэ байһаар. Комбинадай уралан нарижуулагшад энэ ажал толгойлон эмхидхэнэ.

Г. ХАРЧЕНКО.

ҮҮРЭЙ СОЛБОНОЙ ОЛОН НЮУСАНУУД ТААГДАБА

Үүрэй Солбон ба Газар дэлхэй хоёр адлирхуунууд: тэдэнэй хэмжээн ба бүридэл бэень тухайтайнууд. Үүрэй Солбоншье, Газаршье атмосферэтэй гэжэ һая болотор эрдэмтэд тоолодог байгаа. Гэбэшье һүүлэй жэлнүүдтэ хэгдэһэн шэнжэлэлгэнүүд урдын багсаамжануудые шэнээр сэгнэхыемнай баадхаһан байна.

Огторгойдо эгээн лэ ялагараар харагдадаг планетын үүлэнэй саана юун далдалагдажа байна гээшэб?

Энэ асуудалда харюусахыень түбинүүдэй физикын талаар мэргэжэлтэ, физико-математикын эрдэмэй доктор, МГУ-гай профессор В. И. МОРОЗЫЕ ТАСС-ай корреспондент В. Миневская гуйһан байна.

Үүрэй Солбоной голоо тойрон хэды шэнээн саг соо эрьедэг байһыень һүүлэй үе хүрэтэр астрономууд һайн мэдэдэггүй байгаа. Радиолокационно шэнжэлгэнүүдые хэһэнэй ашаар эрьелгынь үе саг хэмжэгдээ. Үүрэй Солбон Газарай 243 сүүдхэтэй адли саг соо голоо тойрон эрьедэг, тиихэдээ Газарта ба Наранай аймагай бусад түбинүүдтэ орходоо нүгөө тээшээ эрьедэг байшоо. Нарые тойрон нэгэ эрьехэ үедэнь, Үүрэй Солбоной нюруу дээрэ байһан ажаглагша, наранай хоёр дахин гарахые, хоёр дахин орохые хараха байгаал даа: Үүрэй Солбоной наратай сүүдхэнь Үүрэй Солбоной жэлэй хахад тухайтай тэн байна.

Үүрэй Солбоной эрьесэ баһа нэгэ һанагдаагүй онсо шэнжэтэй: түбинүүдэй бэе бэедээ эгээн лэ ехээр ойртолсодог үедэ Үүрэй Солбон Газар тээшэ ходо нэгэл талаараа хараһан байдаг. Радиолокационно шэнжэлгэнүүд Үүрэй Солбоной радиусые тодорхойлхо арга олгоо. Тэрэнь 6050 километр болоно.

Спектроскопическа ажаглалтануудай ашаар Үүрэй Солбоной атмосферэ тухай һонирхолтой мэдээнүүд абтаа. Атмосферэ соонь углекислэ газ, угаарна газай тон багахан холисонууд, тэрэшэлэн соляна ба плавикова кислотануудай уурал бии гэжэ тодорхойлогдоо.

Углекислэ газ атмосферын гол хубинь болоно гү, али тэрэнһээ ондоо бусад газууд, жэшээлхэдэ, азот эндэ бии гү? «Венера-4» гэжэ түбинүүд хоорондын совет автомат станциин хэһэн шэнжэлгэнүүд энэ асуудал шиидхэлгэдэ туһалаа.

«Венера-4» станци дээрэ тодхогдоһон химическэ газоанализаторнууд Үүрэй Солбоной атмосферын гол хубинь углекислэ газ болоно гэжэ харуулаа. Долоон процентһээ ехэ бэшэнь азот болоно. Тэрээнһээ гадна планетын атмосферэ соохи уһан ба кислород углекислэ газтай сасуулбал, нэгэ процентһээнь заахал ехэ юм.

Үүрэй Солбон дээрэ температурань ехэ, атмосферынь дараса ехэ, углекислэ газ нилээд горитой гэжэ тодорхойлогдоо. Эдэ баримтанууд хоорондоо холбоотой гү? Холбоотой. Температурын ехэ байлга карбонатна шулууе силикатна шулуун болголгодо туһалдаг. Энэ үедэнь углекислэ газ ехээр гарадаг байна. Нүгөө талаһаа углекислэ газ ехэ байхадаа Үүрэй Солбоной нюруу болон атмосферын доодо захын үе түргэнөөр халадаг.

Үүрэй Солбоной магнитосферэ ба ионосферэ тухай хэдэн үгэ хэлэхые хүсэнэб. «Венера-4», «Венера-5» станцинууд дээрэ тодхогдоһон приборнууд энэ түби өөрын суранзын полигүй гү, али тухайлхада газарайхида орходоо мянга дахин һула хүсэтэй политой гэжэ харуулаа. Суранзын полиин үгы байһан дээрэһээ Наранай һалхин (наранһаа хайша хайшаа сасаран тарадаг элшын частицануудай урасхаал (түбиин) үдэрэй талын атмосферын бүри гүн гүнзэгы руу ионосферые «даран оруулдаг».

Үүрэй Солбоной олон нюусые хүн мэдэжэ абаба. Тиигэбэ яабашье тэрэниие танигдаа мэдэгдээгүй түби гэжэ мүнөө хүрэтэр нэрлэдэг зангаараа. Хамагай түрүүндэ ямар физическэ шалтагаанаар Үүрэй Солбоной температура ехэ байдаг бэ гэжэ тодорхойлхо шухала болонхой. Энээн тушаа мүнөө хэдэ хэдэн багсаамжанууд бии юм. «Венера-5», «Венера-6» гэжэ автомат станцинуудай Үүрэй Солбоной атмосферые шэнээр туршан шэнжэлгэ эдэ багсаамжануудай алиниинь зүб бэ гэжэ гэршэлжэ үгэхэ гээд найданабди.

Манай һанахада, хоёрдохи, тон һонирхолтой, мүнөө хүрэтэр шиидхэгдээгүй асуудал бии. Ажаглалтануудай ёһоор, Үүрэй Солбон Наранһаа Газарай абадагай шэнээн дулаае дамжуулан абадаг гэбэшье, тэрэ газартай жэшэбэл, Наранда дүтэ байдаг юм. Үүрэй Солбоной ба Газарай атмосферын гүн гүнзэгын ба температурын ехэ илгаатай байһые юугээр тайлбарилжа болохоб? Энэ асуудалда эрдэмтэд бүри һаяшагай тодо харюу үгэжэ шадаха гэжэ һанаха байнабди.

(ТАСС).

ҮҮРЭЙ СОЛБОН ДЭЭРЭ БУУЛГАГДАҺАН ДЕСАНТ

1. МЭРГЭНЭЭР ТУДАБА

Үүрэй Солбон дээрэ хоёр научна лабораториие Газар дээрэхи хүнүүд дэлхэй дээрэ анха түрүүн амжалтатайгаар буулгаба. Танигдаагүй планетэ тээшэ хоёр автомат станциие хамтадань ниидхүүлжэ, совет наука ба техникын ямар ехэ амжалта туйлаһанда майн 17-ой үглөөгүүр туршалгын түгэсхэлэй шатын эхилэн сасуу бидэнэр үнэмшэн этигэһэн байнабди.

Үүрэй Солбон тээшэ хоёр аппарат нэгэн доро эльгээлгын удхань ямар бэ, яахадаа булюу һайн бэ? Энэ асуудалые «Венера-6» станциин бууха саг хүрэтэр хэдэхэн минутын үлөөд байхада, телемерые хүлеэн абадаг бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэндэ табиһан байнаб. Энэ асуудалда харюусахынгаа урда тээ нэгэ һониин ушарта инженер минии анхарал хандуулаа. Мүнөөдэр хүдэлжэ байһан мэргэжэлтэ бүхэн шахуу үсэгэлдэрэй буулгын тодо графигые гартаа бариихайнууд байгаа бшуу.

«Венерын» аппарадуудые бүтээгшэд, планетын олон таабаринуудта харюу абахые хүлеэжэ байһан эрдэмтэд, мэргэжэлтэдэй хэлэдэгэй ёһоор, «түгэлдэр үрэ дүн» мүнөө абаха арга боломжотой байгаа, тайлбарилан хэлэбэл, оройдоол хоорондоо сүүдхын забһарлалгатай научно-техническэ хоёр шухаг ба адли туршалгануудые жэшэжэ үзэхэ аргатай байгаа бшуу.

Урда үдэрэйхи мэтэ станциин буулгын график мүнөөдэр тон наринаар дүүргэгдээ. Атмосферын удхэн үе руу аппарадай табигдаһан тухай дохёоһоо хойшо ехэ хүлеэжэ ядалган болоо.

...Мүнөөнэй туршалгын «дирижернуудай» хүдэлжэ байһан залай энэ элдэб хубинуудта һаналаа хананги үгэнүүдэй ярилдахань дуулдаа. Аб адлинууд хоёр станциин парашюдай оньһо түхеэрэлгын хүдэлэлгэ, үндэрые хэмжэлгын антеннэнүүдэй хүдэлэлгэ, атмосферын температурые, удхэн шэнгэниие хэмжэлгэ, буулгын сеанснуудай ута богонинь аб адли байшоо. «Венера-6» станци нүгөөдэһөө табан сүүдхээр хожом ниидэһэн болобошье, даалгабаринуудые тон наринаар дүүргээ, хэдэн зуугаад миллион километрэй замые дабажа, нүгөөдэеэ хүсөөд, бууха газартаа мэргэнээр буугаа, имагтал хэдэхэн секундын алгасалдаан гараһан байна.

2. ГАЗАР — ҮҮРЭЙ СОЛБОН, СААШАДАА ХАА ХААНАГҮЙ...

Мүнөө, станцинуудай буужа, сэдьхэл хүдэлгэмэ минутануудай үнгэрөөд байхада, намдуу түбшэнөөр зүбшэлжэ болохо: эдэ үдэрнүүдтэ эрдэм наука юу мэдэжэ абааб? Энээн тухай мүнөө энэ буурал толгойто академик бодомжолжо һууна ёһотой.

«Венера» гэжэ автомат станцинуудай главна конструкторта түрүүшын үгэ үгэе. «Венера» түхэлэй аппарадуудые бүтээлгэдэ ямар гол бэрхэшээлнүүд тохёолдооб, энэ хүдэлмэри бэелүүлгэдэ ямар шэнэ техническэ илалтанууд туйлагдааб гэжэ һонирхонобди. Конструкторай һанамжын ёһоор, хамагай түрүүндэ 400—450 единицээр хэмһээ үлүүгээр хүсэлхэ үедэ аппарат һаадгүй һайнаар хүдэлжэ шадаха байна.

— Үүрэй Солбон тээшэ энэ экспедициин хэгдэхэдэ, хүнэй ба автоматикын дүүргэдэг үүргэнүүд ямараар хубаарилагдадаг байгааб?

— Үүрэй Солбонтой уулзахын урда тээхэнэ, планетэһээ халуунай соробхилжо ороходо, халуунтай станциин эдэбхитэйгээр тэмсэхын тулада газар дээрэхи албанууд халуун дулаае тааралдуулха оньһо түхеэрэлгэ хэрэглээ. Газарай ба станциин хоорондохи сеанснууд автомат аргаар бэелүүлэгдэдэг байгаа. Станци суббото ба воскресенидэ урид хараалагдаһан программын ёһоор, хүнэй хабаадалгагүйгөөр газартай холбоо байгуулжа, үрэ дүнгыень плёнкэ дээрэ буулган бэшэжэ шадаха байгаа гэжэ тэмдэглэхэдэ һонирхолтой.

— Ниидэлгын үедэ «Венера» станци дээрэ оньһо түхеэрэлгын эбдэрхэ ушар үзэгдөө гү?

— Хэдэ хэдэн «һаад» ушаржа болохо гэжэ бидэнэр түсэблэһэн байгаабди. Тохёолдожо «магад» бүхы юумэнүүдые хараада абаха бэрхэтэй байһаниинь элитэ aaб даа. Гэбэшье зол болоходоо, аварийна команда хэрэглэнгүй үнгэрһэн байнабди.

«Венера-5» ба «Венера-6» станцинууд урда тээхи станцинуудһаа юугээрээ илгаатайб?

— Эдэнэр нэгэ түхэлэй аппарадууд болоно. Гэбэшье байгууламжын талаар хубилалтанууд оруулагдаһан байгаа. Табигдадаг аппарат бүри бүхэ болгогдоо. Тэрэшэлэн планетэ дээрэ буулгын үеые түргэдхэхэ зорилгоор парашюдай байгууламжа хубилгагдаһан байгаа.

Үүрэй Солбон тээшэ хоёр шэнэ ниидэлгэ наука ба техникэдэ юу олгожо шадахаб гэһэн асуудалда харюусахадаа, конструктор иигэжэ хэлээ: энэ хадаа гол түлэб планетэнүүдые манай һайнаар мэдэжэ абахын тулада угаа шухала удха шанартай. Техникын талаар абажа үзэхэдэ, энэ хадаа замбуулин юртэмсэ руу бүри холын бусад ниидэлгэнүүдые хэхэ шэнэ арга боломжо маанадта олгохо байна.

Н. ЖЕЛЕЗНОВ, ТАСС-ай тусхай корр.

Н. В. ПОДГОРНЫН КНДР-тэ ОШООД БАЙҺАН ТУХАЙ

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Корейдэ табадахи үдэрөө айлшалжа ябана. Н. В. Подгорный, тэрээнтэй суг ябаһан хүнүүд Пхеньян шадарай Мангендэхи революционно училищада майн 18-да ошожо хараа.

КНДР-эй Арадай Верховно суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ Цой Ен Ген, КНДР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Ген Ду Хван болон бусад Корейн тушаалтад Н. В. Подгорнотой хамта училищада ерэлсээ.

Н. В. Подгорный, тэрээнтэй ябалсаһан тушаалтад училищиин түүхэтэй, һуралсалай аудиторинуудтайнь танилсаа, училищада хүмүүжүүлэгдэжэ байгшадай мэргэн буудалгын хэшээлдэ байлсаа.

Училищада ерэһэнэй дурасхаал болгон, сэрэгэй тус һургуулиин хүдэлмэрилэгшэд ба һурагшадта дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын летчик-космонавт Ю. А. Гагаринай портредтэй томо вазые Н. В. Подгорный бэлэглэбэ.

Хэжэнгын совхозой таряашад саг болзор соонь эртынгээ тарилга хэжэ дүүргэбэ. Хүдэлмэриин 14 хоногой туршада эндэ бүхыдөө 5681 гектар эртын тарилга хэгдээ. Нютагай эрхэ байдалда үндэр ургаса үгэдэг «Онохойская-4», «Скала» гэжэ сортын шэнниисэ бүхы таряалангай 4398 гектарые эзэлнэ. Совхозой таряашадай нэгэдэхи отделениинхид түрүүлбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус совхозой нэгэдэхи отделениин түрүү тракторист Вандан Рампилов. «ДТ-75» трактораар газар хахалхадаа, энэ механизатор халаан бүхэнэйнгөө даабари 120—140 процентээр дүүргэдэг юм.

Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

УЯЛГАЯА БЭЕЛҮҮЛБЭ

ШҮЛЭГ ДЭБЭ. Эндэ Томасурун Аюров Хандажап һамгантайгаа 560 эхэ хонидые харууһалдаг. Бүри намар байхада энэ отарада хүдэлдэг хонишод 100 эхэ хониин бүриһөө 100 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэбди гэһэн социалис уялга абаа бэлэй.

Һаяшаг эдэнэрэй социалис уялгануудаа саг болзорһонь бэелүүлһэн тухайгаа мэдээсээ.

Янгинама хүйтэн үбэлэй үедэ Шүлэг Дэбын хонишод түл абалгын түрүүшын үдэрһөө мүнөө болотор абаһан хурьгадаа үбшэндэ нэрбүүлэнгүй, тобир таргаар түлжүүлхын тула нилээд оролдосотойгоор ажаллаа. Мүн тиихэдэ эндэ дүй дүршэлтэй хурьгашад Сэсэг Андреева, Цырен-Ханда Балданова гэгшэдэй хубита һаһала бии.

Найдамтай ажалша хүнүүдэй гараар харууһалагдаһан энэ отарын хурьгад мүнөө өөдэргэн дорюунууд, үдэр хонотой ошохо бүри томо болон тобиржожо, ургы ногоо шэмхэлэн, игаабари дулаан үдэрнүүдтэ эхэнүүдтэйгээ хамта бэлшэнэ. Мүнөө эндэхид зунайнгаа байрада гарахаяа бэлдэжэ байнхай.

М. ЦАГААНОВ, хүдөө бэшэгшэ.

Зэдын аймагай Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз.

Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй нэгэдхэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штабта

Нэгэдхэмэл командованиин түсэбтэй зохилдуулан, Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй арминуудай генеральна (главна) штабуудай начальнигуудай зүблөөн байгша оной майн 12-һоо 16 хүрэтэр Варшавада болождо, нэгэдхэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй дайшалхы бэлэн байлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

Тус зүблөөе Нэгэдхэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штабай начальник армиин генерал С. М. Штеменко хүтэлбэрилбэ.

Зүблөөн дээрэ һанал бодолнуудаа зүбшэн хэлсэһэн, хани барисаата оронуудай арминуудай дайшалхы бэлэн байлгые улам һайжаруулха зорилготой дурадхалнууд тодорхойлогдон хараалагдаһан байна.

Зүблөөндэ хабаадагшад Польшын сэрэгэй частьнуудай һуралсалда байлсаа.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой токарь Виктор Севостьянов табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабарине гурбан жэлэй турша дүүргэжэ шадаа. Мүнөө энэ нүхэрнай В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, амжалтатайгаар хүдэлжэ байнхай. Зураг дээрэ: В. Севостьянов.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ГАЙХАМШАГ ҮДЭРЫЕ УГТУУЛАН

«ЛЕНИНЭЙ БИБЛИОТЕЧКЭ»

ЕРЕВАН. (ТАСС). «Айастан» гэжэ издательство Ильичэй зургаан зохёол барлан гаргаа. Тэдэнь «Ленинэй библиотечкэ» гэһэн нэрэтэйгээр хэдэн зохёолнуудһаа бүридүүлэгдэжэ нэгэн доро хэблэгдэһэн байна. «Пролетарска революциин сэрэгэй программа», «Европын Холбоото Штадуудай лозунг тухай», «Гүрэн ба революци», мүн бусад зохёолнууд тэдэнэй дунда бии. «Гүрэн ба революци» гэһэн зохёолынь армян хэлэн дээрэ арбадахяа хэблэгдэн гаргагдаба.

Совет засагай жэлнүүдтэ Владимир Ильичэй зохёолнууд армян хэлэн дээрэ 3 миллион үлүүтэй хэһэтээр хэблэгдээ.

ЛЕНИНСКЭ КИНОЛЕКТОРИНУУД

МИНСК. (ТАСС). Эндэ ленинскэ 73 кинолектори эмхидхэгдээ. Эдээн соо хөөрэлдөөнүүд, лекцинүүд эмхидхэгдэдэг, мүн Ильич тухай фильмүүд харуулагдадаг. Ленинтэй уулзаха золтой байһан үнинэй большевигүүд суглаарагшадай урда үгэ хэлэдэг юм.

Белоруссиин олохон предприятинууд, колхоз ба совхозуудта залуушуулай лекторинууд эмхидхэгдэнхэй. Һургуулинууд, училищинууд болон техникумүүдтэ тиимэ лекторинууд мүн лэ баһа хүдэлнэ. Ленинскэ уншалгануудай үнгэргэгдэдэг газарнуудта Ильичэй ажабайдал ба революционно ажал ябуулга тухай стендүүд түхеэрэгдэнэ, зохёолнуудайнь выставкэнүүд эмхидхэгдэнэ, вождь тухай кинофильмүүд харуулагдана.

Гомель, Баранович, Слоним болон бусад хотонуудай залуушуулай коллективүүдтэ «Ленин ба хүгжэм» гэһэн концерт-үдэшэнүүд болодог.

ИЛЬИЧЭЙ ЗОХЁОЛНУУДЫЕ ШУДАЛНА

ЧАРДЖОУ. (ТАСС). Партиин горкомой дэргэдэхи партийно-совет эдэбхитэдэй нэгэ жэлэй ленинскэ һургуулиин хэшээлнүүд «В. И. Ленин-марксизмын агууехэ теоретик» гэһэн лекцээр эхилбэ.

500 шахуу эхин партийна эмхинүүдэй секретарьнар, предприятинууд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, эдэбхитэйшүүл түрүүшынь хэшээлдэ хабаадаа.

Ленинскэ национальна политикын илан мандаһан тухай, Ильичэй һургаал заабаринуудай коммунис байгуулгада бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһан тухай лекцинүүд жэлэй турша соо уншагдаха юм.

ДУРАСХААЛТА ГАЗАРНУУДААР АЯНШАЛХАНЬ

ЧЕБОКСАРЫ. (ТАСС). «Николай Гастелло» гэжэ теплоход түрүүшынгээ аян замда һаяхан гараба. Хүдэлмэришэн ангиин гурбан үеын түлөөлэгшэд, үнинэй большевигүүд энэ теплоходто һуужа мордоо. Чувашай туризм эрхилдэг совет, нютагай аяншалгануудай бюро Казань ба Ульяновскдахи Ленинэй нэрэтэй холбоотой газарнуудаар һонирхолтой аяншалга эмхидхэбэ. Чебоксарада һайн дуратанай эдэбхи үүсхэлээр байгуулагдаһан, В. И. Ленинэй музейн соведэй гэшүүд Ильичэй ажабайдал, ажал ябуулгатай холбоотой хотонуудта ошожо, И. Н. Ульяновай дэмжэлгээр Чувашай элитэ соёлшо И. Я. Яковлевай бии болгоһон Симбирскэ багшанарай һургуулида ошожо хараха юм.

ГУШАН ЖЭЛДЭ — МАШИНИСТААР

«Л-34-56» гэһэн номертой тепловоз хэдэн олон вагонуудые шэрээд, түмэр харгы зубшан гүйнэ. Хүсэтэ локомотивайнгаа гүйдэлые Антон Алексеенко улам түргэдхэнэ. Тиигэжэ арадай ажахыда шухала ашаа болзор соонь, хэрэгтэй газартань хүргэжэ асардаг.

Улаан-Үдын локомотивна деподо гушаад шахуу жэл соо машинистаар хүдэлһэн Антон Алексеенкын намтар һонирхолтой юм. Тэрэ бүри хүбүүн багаһаа оньһон машинада дуратай һэн. Тиигэжэ машинистын туһалагшаһаа ахалагша машинист хүрэтэрөө тэрэ ургаа. Энэ саг соо шулуу нүүрһэн дээрэ хүдэлдэг паровоз, хүсэ ехэтэ тепловоз жолоодожо, хэдэн мянган модоной зайда арадай ажахыда шухала хэрэгтэй ашаа шэрэһэн юм.

Сүлөө сагтаа тепловозойнгоо камуунгаар эрьелэн элдэб заһабари хэжэ, шорой тооһонһоо сэбэрлэн арщадаг. Тиимэһээ Антон Иосифовичой жолоододог тепловоз урилдаанда зэһэһэн хүлэг мэтэ сэбэрээр харагдадаг. Антон Иосифович социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, түрүү һуурида хододоо гараһан байдаг.

Хүсэтэ тепловозые зүбөөр ашаглан элдэб зүйлэй запчастьнуудые, шэнгэн түлишэ арьбалха талаар түрүү машинист горитойхон юумэ хэһэн байна. Үнгэрһэн жэл соо 114 тонно гэхэ гү, али 7980 түхэригэй шэнгэн түлишэ алмаһан юм. Байгша оной түрүүшын кварталда соо 5000 килограмм шэнгэн түлишэ арьбалба.

В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн баярые нэрэтэй солотойгоор угтахаар шиидэһэн Антон Алексеенко дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын локомотивна деподой машинист-инструктор А. В. Ларинцев, түрүү машинист А. Алексеенкэтэй хөөрэлдэжэ байна.

Н. КРАШНЕВСКЫН фототекст.

100 Алдарта ойн хүндэлэлдэ

Бултанай хабаадалгатай мүрысөөн

Арад зониие коммунис ёһоор, ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг байхаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ социалис мүрысөөн ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Имагтал мүрысөөнэй ашаар ажалшадай эдэбхи үүсхэл дээшэлнэ, ороной экономико, культура байгуулгада шэнэ, шэнэ амжалта туйлагдана.

50 жэлэй саада тээ социалис мүрысөөнэй эхин табигдаа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэ хүдэлөөн улам хүгжэжэ, шэнэ шэнжэ шанартай болоо. Коммунис субботник, ударна бригадануудай, стахановска хүдэлөөн—барандаа мүрысөөнэй шата дабаанууд. Табан жэлнүүдэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ социалис мүрысөөнэй дүүргэһэн үүргэ айхабтар ехэ юм. Коммунис ажалай түлөө гэһэн уряатайгаар һүүлэй жэлнүүдтэ дэлгэрһэн хүдэлөөн хүмүүжүүлхы ехэ үүргэ дүүргэнэ. Арад зоной эдэбхи үүсхэлэй хэрэг болоһон социалис мүрысөөнэй онол арга хубилжа, хүмүүжүүлхы удха шанарынь, үзүүлдэг нүлөөнь улам дээшэлжэ байһаар.

Владимир Ильич Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөн хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрээ. Ажалша хүн бүхэн ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ оролсожо, бэелүүлхэ зорилгоёо тодорхойлоо. «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойдо ажалай бэлэг бариха гэжэ шиидэнхэй.

Манай коллектив энэ ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, өөһэдынгөө арга боломжо элирүүлэн хэрэглэхэ зорилго урдаа табиһан байна. Экономическа дэбжэлтэ туйлаха, нийтын үйлэдбэриин ашаг үрэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гээшэ мүрысөөнэй гол зорилго болонхой.

Энэ гол зорилгоёо дүүргэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл, анхарал оролдолго зорюулагдана. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха, гүрэндөө олзо доход ехээр оруулха талаар ямар арга боломжын бии байһаниинь элирүүлэгдээд, хэрэглэгдэжэ байна. Абаһан уялгаяа бэелүүлхын, социалис мүрысөөнэй ашаг үрэтэй байхын тула урмашуулгын элдэб арга хэрэглэгдэнэ, тусхай конкурс-харалга үнгэргэгдэнэ. Тэдэнэй үрэ дүн ходо һайн байдаг.

Хүдэлмэриин сагай хэр зүбөөр, ашагтайгаар хэрэглэгдэжэ байһые шалгахын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжо хэрэглэхын тула апрелиин нэгэнһээ конкурс-харалга соносхогдоо. Харалгын дүн июнь соо, түгэсхэлэй дүн июлиин 5-да согсологдохо юм. Хүдэлмэриин сагые зүбөөр хэрэглэдэг, түхеэрэлгэ, станогуудаа ашагтайгаар хүдэлгэдэг цех, мастерска участогууд, бригада, таһагуудай коллективүүд урмашуулагдаха болоо. Харалга-конкурсын үрэ дүн согсолходо, бүтээн гаргагдадаг продукциин шанар, материал болон мүнгэн зөөри алмаһаниинь хараада абтаха юм. Харалгын соносхогдоһоной һүүлээр ажалай журам нилээд һайжараа гэжэ тэмдэглэхээр. Цехүүд соогуур ажалгүй миин ябаха хүнүүд харагдахаяа болёо. Цех, таһагуудай коллективүүдэй эдеэлхэ саг тогтоогдоо. Тиигэжэ нэгэ доро столоводо олон хүн сугларнагүй, хүдэлмэришэд өөһэдынгөө ээлжээндэ столово ошожо, яарангүй эдеэлнэ, үлдэһэн сүлөө сагтаа амаржа үрдинэ.

Заводой партийна, профсоюзай организацинууд социалис мүрысөө ударидан эмхидхэхэ асуудалда гол анхарал хандуулдаг. Тиимэһээ мүрысөөнэй үрэ дүн саг соогоо согсологдожо, эрхимлэжэ гараһан түрүүшүүл элирүүлэгдэнэ. Мүн түрүүшүүлэй дүй дүршэл халан абалсаха, тэрэниие бүгэдын шадабари болгохо талаар эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулагдана. Мүрысэжэ байгшад бэе бэедээ нүхэр ёһоной туһаламжа хүргэдэг болоо. Энэнь социалис мүрысөөнэй һайн һайхан ёһо заншал мүн.

Электромеханическа цехэй коллектив коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болонхой. Эндэ мастерска участок, бригадануудай, мүн хүдэлмэришэдэй өөһэд хоорондын социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Цехэй коллектив В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ шэнэ уялга абаһан байна. Мүрысөөнэй үрэ дүн һара бүхэндэ согсологдодог. Ажалай ленинскэ вахтада жагсаһан тус коллектив абаһан уялгаяа бэелүүлэн, энэ жэлэй түрүүшын кварталай түсэбые амжалтатайгаар дүүргээ. Кварталай даабариһаа гадуур 17 мянган түхэригэй продукци бүтээгдэһэн байна. Продукциин 96,2 процентнь гэдэргээ бусалтагүйгөөр техническэ хиналтын таһагта тушаагдадаг болоо. Һайн шанартай продукци бүтээһэн хүдэлмэришэд материальна урмашуулгада хүртэнэ.

Цехэй бүтээһэн электродвигательнүүд уласхоорондын дэлгүүртэ наймаалагдадаг болоо. Түрүүшын кварталай туршада 107 мянган түхэригэй продукци ондоо гүрэнүүдтэ эльгээгдэһэн байна. Тиихэһээ гадна, цехэй коллектив шэнэ түхэлэй электродвигатель бүтээжэ эхилээ. Шэнэ продукци шанарайнгаа талаар һайн сэгнэлтэдэ хүртөө. Түрүүшын электродвигательнүүд Ташкентын областиин цементнэ заводто хүдэлгэгдэжэ байна.

Социалис мүрысөөнэй онол арга олон янзын. Коллективүүд хүдэлмэришэд, тусхай мэргэжэлтэд, өөһэд хоорондоо мүн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэнэ. Цехэй долоон хүдэлмэришэдтэ эрхим мэргэжэлтын нэрэ зэргэ олгогдоһон байна. Фрезеровщик Ю. Тыщик, хэбшэд К. Гришина, М. Ковалева болон бусад иимэ нэрэ зэргэтэй. Эрхим мэргэжэлтын нэрэ зэргэдэ хүртэхэнь бэлэн бэшэ юм. Энэ мүрысөөндэ оролсоһон түрүүшүүл даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэхэһээ гадна, ходо һайн шанартай продукци бүтээхэ, уралан нарижуулгын хүдэлмэридэ хабаадалсаха, түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ, тиигэжэ ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлхэ ёһотой. Мүн хүдэлмэришэдэй ёһо заншал наринаар сахиха эрилтэ тэдэнэй урда табигданхай.

Заводой олонхи хүдэлмэришэд энэ мүрысөөндэ хабаадалсана. Электрическэ машинын утаһа оройгшодой, токарьнуудай, гагнууршадай конкурс үнгэргэгдөө. Заводто саг үргэлжэ үнгэргэгдэжэ байгаа иимэ конкурс-харалганууд В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй нэгэ шэнэ онол арга болохо юм. Тэрэнэй үедэ хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлнэ, шэлэжэ олоһон мэргэжэлдээ хэр зэргэ дуратай байһаниинь бүри элеэр тодорно.

Техническэ мэдээсэлэй бюрогой хүдэлмэришэд конкурс-харалгын үрэ дүн согсолдог, түрүү дүй дүршэл элирүүлдэг байна. Шэнэ үүсхэл, түрүү дүй дүршэл согсологдожо, халан абалсана. Эдэ бүгэдын ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлжэ байһаар.

Коммунис ажалай түлөө мүрысэгшэд арга боломжоёо элирүүлхэ, даабаряа болзорһоонь урид дүүргэхые оролдоно. Тиихэтэй хамта коммунизм байгуулагшын моральна ёһо заншал ажалдаа, ажабайдалдаа нэбтэрүүлнэ. Электромеханическа цехэй 150 гаран коммунис ажалай ударнигууд һайн жэшээ бусадта ходо харуулдаг гээшэ. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө үйлэдбэриин олон түрүүшүүл тэмсэнэ. Цехэй гурбан мастерска участогай, зургаан бригадын коллективүүд коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Участогуудай мастернууд Г. П. …манский, Ю. П. Укра… В. А. Григорьева, А. С. … на ажалдаа коммунис… хандажа, хүдэлмэришэд… жалта туйлахыень уряал…

В. И. Ленинэй 100 жэ… хүндэлэлдэ абаһан социал… гануудай хэр бэелүүл… энэ ойе ямар амжалтаар … тухай һаяхан үнгэрэ… коммунис ажалай ударни… слёт дээрэ зубшэн хэлэ… Профсоюзай цехэй ком… түрүүлэгшэ М. П. Бедер… социалис мүрысөөнэй хү… тухай элидхэл хэһэн юм.

Ажалай ленинскэ ва… жагсаһан хүдэлмэришэдэй… хинь хэлэһэн үгэдөө хүр… ажаллана. Утаһа оройгш… Курбетьева, М. Кабезска… сарь Ф. Овчинников өөһэд… табан жэлэй даабарине … үдэртэ дүүргэхэ байна. … ровщик Ю. Тыщик, гагну… Г. Селеванова, токарь В. … щеряков болон бусад олон… рүүшүүл табан жэлэйнгэ… бые дүрбэн жэл соо дүү… уялга абабад.

Заводой коллектив соци… мүрысөө үргэнөөр дэлгэрү… түсэблэлгын болон эконо… ка урмашуулгын шэнэ гү… материальна, моральна … шуулга зүбөөр хэрэглэж, … Ленинэй 100 жэлэй ойе хэр… түрэтэйгөөр угтаха гэжэ … жонхой. Табан жэлэй түс… болзорһоонь урид дүүргэх… бариһаа гадуур 50 мянган … ригэй продукци найм… ажалаа эрдэм ухаанай үнд… эмхидхэһэнэй ашаар 90 … түхэригэй алмалта хэхэ, … гаргадаг продукциингаа 90 … центые гэдэргэнь бусаал… гөөр техническэ хиналты… һагта тушааха уялга абтаа. … һан уялгаяа бодотоор бэел… байһандаа хүдэлмэришэд … этигэнэ.

Н. ДЕМИ…

«Электромашина» завод… профсоюзай комитедэй … рүүлэгшын орлог…

ТҮГЭС БЭЛЭДХЭЛТЭЙГЭЭР

Түмэр замай Мысовая дистанци Улаан-Үдын отделениин эгээл хүшэр участок юм. Дистанциин зуу гаран километр утатай түмэр зам Байгал далайн эрьеэр зубшан гарадаг. Һалхи шуурганай болоходо, шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй ерэхэдэ эндэ бүришье ехэ бэрхэшээл тохёолдодог.

Теэд тус коллектив байгаалиин ямаршье түбэгтэй сагые, алишье бэрхэшээлые зоримгойгоор дабан гаража һураа. Үнгэрһэн үбэл тэдэндэ ехэ хүшэр хатуу байба. Гэбэшье түмэр зам харууһалагшад абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргээ. Тэдэнэр бэрхэшээлтэй сагай дайралдахада үдэр, һүниие мэдэнгүй ажаллажа, поездүүдые һаатуулангүй ябуулжа гараа.

Үнгэрһэн жэлэй 4-дэхи кварталай туршада һайн амжалта туйлаһан тус коллектив СССР-эй Зам харилсаанай министерствын болон түмэр замай транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта, 1-дэхи мүнгэн шанда хүртэһэн байгаа. Туйлаһан амжалтаараа зоригжоһон түмэр замшад байгша оной эхинһээ хойшо ажалайнгаа эршэ һуладханагүй.

Энэ жэлдэ Мысовая—Улаан-Үдэ участогай түмэр замаар электровозууд ябажа эхилхэ. Тиимэһээ линии бэлдэхэ, заһабарилга хэхэ, бэлэдхэлэй ондоошье хүдэлмэри богони болзор соо дүүргэхэ хэрэгтэй. Мүн зам харууһалагшадай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ гээшэ нэгэ шухала хэрэг болонхой. Дистанциин коллектив харюусалгатай энэ хаһа сагта эртээнһээ бэлдэжэ эхилээ. Олон хүдэлмэришэд хоёр-гурбан мэргэжэл шудалһан, шэнэ техникэтэй танилсаһан байна.

Дистанциин уралан нарижуулагшад үйлэдбэриингөө олон шухала асуудал шиидхэлсэнэ. Нёдондо жэлэй туршада тэдэнэй оруулһан дурадхалнууд бултадаа үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, 14360 түхэригэй алмалта хэгдээ. Уралан нарижуулагшад Ю. А. Щедрин, Л. Н. Афанасьев, А. А. Шеростнев үйлэдбэреэ нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ ехэ туһа нэмэри оруулалсана.

Электровозуудай ябаха харгы зам һайнаар хангахын, амжалта туйлажа байхын тула ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ гэжэ тэдэнэр анхардаг болоо. НОТ нэбтэрүүлхэ соведэй гэшүүдэй дурадхалаар энэ жэлдэ дистанциин мастерской шэнэдхэн байгуулагдаха. Түмэр замай эндэхи бүхы околотконууд ажахын тоосоондо оруулагдаа. Энээнэй ашаар ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлһэн, околотконууд олзо доходтойгоор хүдэлдэг болоһон байна.

Харгы замай мастернууд Н. Н. Кондренкин, Д. Ф. Козулин, В. Г. Голубев гэгшэдэй даадаг коллективүүд участогуудаа һайнаар харууһалдаг, ходо һайн, эрхим һайн сэгнэлтэ абадаг юм.

Түрүүшын кварталай даабарине амжалтатайгаар дүүргэһэн тус коллектив зунай сагые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтажа байнхай. Зунай заһабари хэхэ механизмууд саг соогоо бэлдэгдээ. Ойрын сагта харууһа, заһабариин хүдэлмэри хэгдэжэ эхилхэнь. Тиихэтэй хамта электровозуудые ябуулха бэлэдхэл хэгдэжэ байнхай.

Тус коллектив зунай бүхы хүдэлмэри үлүүлэн дүүргэхэ зорилго урдаа табиба. Зундаа һайнаар ажаллажа гарабал, үбэлэй бэрхэшээлһээ, үбэлэй хүйтэнһөө айхаар бэшэ. Энээниие тэдэнэр олон жэлэй дүй дүршэлһөө ойлгожо абанхай. Түрүү һуури эзэлжэ ябаһан энэ дистанциин түмэр замшад В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойе һайн бэлэгтэйгээр угтаха, социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаха гэжэ оролдоно.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ЗУРАГЛАЛ

ЭСЭГЫН ОМОГОРХОЛ

Һургуулиин богоһо алхажа, найман класс дүүргэтэрээ, Даша-Дондог трактор, машинаар носолдоһоор лэ үнгэрөө. Үдэшэ орой эсэгынгээ ажалһаа ерэмсээр, тракторайнь уһа гаргаха, заримдаа тэрэнииень тоһодожо тухашарагша бэлэй.

1963 ондо Даша-Дондог Гомбоев совхозойнгоо зууршалгаар Могойтын хүдөөгэй техническэ мэргэжэлэй училищида орожо, амжалтатайгаар дүүргээд, эсэгэтэйгээ хамта нэгэ тракторта хүдэлжэ эхилһэн намтартай.

Хабарай тарилгын халуун хаһа ябажа байба. Үдэшын халаанда газар хахалха трактористнууд түргэхэн эдеэлээд, ажалдаа гарахаар яаралтай түхеэрнэд. Эгээл энэ үедэ бригадир Борис Раднаев хаанаһаашьеб бии болоод:

— Даша-Дондог, мүрысөөнэйнгөө дүн согсолхомнай ойртоо бшуу даа. Юрэдөө мүнөө даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ үзыш даа. Дүүргэбэл эрхим трактористнуудые түрижэ, нэгэдэхи һуури эзэлжэ болохош. Зай гү? — гэжэ энеэбхилхэдэнь:

— Харахабди. Юун болохо юм? Горхо үзөөгүй аад, гуталаа тайлахагүй гэжэ хэлсэгшэ бэлэй гү? — гэжэ Даша-Дондог шогтойхоноор харюусаад абаа һэн.

Зүүн Хүнтэйн полевой станһаа тээ хойхонуур газар хахалжа ябаһан тракторнуудай хүнхинөөн аажам һүниие доһолгон, холуур сууряатана. Даша-Дондогой часаа харахадань, һүниин хоёрһоо һаял үнгэржэ байба. Халаанайнь дүүрэтэр үшөө гурбан часһаа үлүүтэй саг үлэнхэй. Эгээл энэ үедэ тээ урдаханань, табяад метрэй зайда шиигтэй зөөлэн хүрьһэ хаха эсхэн аалихан, дуураса жүдхэжэ ябаһан Заятын трактор юундэшьеб даа зогсожо, унтаршаба. Энээниие адаглан хаража байһан Даша-Дондок «Энэ нихэдээ юундэ унтаргааба гээшэб? Баһал эмдэрбэ гү даа» гэһэн бодолдо абтажа, ехэл яаралтайгаар сцеплениеэ гэшхэн, скоростииень мулталамсаараа, кабина сооһоо буужа, дүтэлэн ошобо.

— Энэш яагааб? Юуниинь эмдэрээб? — гээд, Даша-Дондогой дээрэ дээрэһээнь асуухадань:

— Яагаашьегүйл даа. Минил юрэ унтаргаагааб. Золигшни, үдэшэ унтаашье һаа, нойрын хүрөөд һаланагүйл. Бага зэргэ дүүргэд абаханин. Шалгалтын ерэхые хараһан һэрюулээрэй,—гэжэ убайлһоо хүрэгтэ харюусаад, трактор сооһоо буугаад дээрэ хэбтээр түхеэржэ байхадань, нухэрэйнгөө хэлэжэ үгэдэ дураа гараһан Даша-Дондог:

— Нихэдэя язаа хүмшн. Орой доол хоёр час хахад саг үлээл. Энэхэнине тэгэжэ үзэхэдэ хазар юм? Бодыш, трактораа ябуула, хахалая! — гэбэ.

— Үхибүүн бэшэш. Юунэйхи нитэрээ баалаа хүмшн. Хахалха һаа хахалыш. Шамайе баряад байһан хүн эндэ үгы,—гээд тэрэнь уруугаа харан хэбтэшэбэ.

Яахашье аргаяа олюжо ядаһан Даша-Дондок ябаха дээрээ:

— Зай, зай. Шамайе һэрюулхэшьегүйб. Унтаха һаа, үдэр болотор унтана бээзэш. Үшөө хүнэй хэлэхэдэ дуулахагүй... — гэжэ шангараад, трактор тээшээ түргэхэн гэшхэлбэ.

Даша-Дондогой эрид шиидэнгеэр хэлэхые шагнажа хэбтэһэн тэрэ хүбүүн хойноһоонь:

— Шанда хүртэхэеэ иигэжэ түргэдэнэ аалтайш,—гээд, дахинаа хэбтэбэшье, «Энэ хүйхэрни һэрюулэнгүй бригадиртаа һүүлжэшье магад» гэжэ шэбшэхэдээ, яаха аргагүй найгаһаар болжо, трактораа ябуулха баатай болоо һэн.

Үглөөдэрынь Даша-Дондог хажуудахи нүхэрэйнгөө ябадалые хэндэшье хэлээгүй. Гэбэшье, 'энэ абари зангыень хайшан гэжэ болюулха тухай ходолоол шэбшэжэ ябагша һэн. Эгээл тиимэһээнь хамта хүдэлдэг зарим нүхэдынь тэрэниие «Эсэгэтэйгээ ажаллахадаа нарин нягта байнгүй яаха һэм» гэлсэхэ. Теэд энэмнай тиимэһээшье бэшэ. Хүн бүхэн өөрын эрмэлзэлгэтэй байдаг шуу. Даша-Дондок эсэгынгээ заабари доро ябадалтаа һаа, өөрынгөө урагшаа хиие алданагүй ха юм.

Үдэрэй эдэлгын үеэр һэн. Полевой станай улаан булан соо трактористнууд, сеялкэшад, мүн тоог дээрэ ажалладаг хүнүүд ооро суглараханд, суглаанай нээлтэнье хүлеэжэ ядан һууна. Удаашьегүй совхозой главна агроном Гарма Будаевич Балданов хабарай тарилгын ябаса тухай тобшохоноор хэлээд, 5 хоногой туршада бригада соогоо эрхим амжалта туйлаһан түрүү трактористнуудта мүнгэн шан барюулха гэжэ суглаагшадаа абхагты шагнаһаар һууна.

Алдар мэтэ нэрьеэр зарлаад шалган доро түрүүшын шанда … рын дүүлүүлэмсээр «Залуу … торист Даша-Дондог Гомбоев гэрлэн 5 хоногойнгоо … 110 процент дүүргэлөө … дохи мүнгэн шанда хүртэбэ» парткомой секретарь Балданов… деновэй хэлэхэдэнь, Цырен… ков баярлаһандаа олоной … гансаараа миһэрэн һууга… Юуб гэхэдэ, энэнь Даша… гойнь туйлаһан түрүүшын… та тэмдэглэгдэбэ бшуу.

Суглаанай дүүрэмсээр … хүбүүнэйнгээ хажууда … «Бэрхэш даа хүбүүмни. … минииингээ ажалые үргэл… жэ шадаха байһандаш ехэ… сабаб. Зай хүбүүн, энээ… наагаа амардаггүй юм. … тэогүй олон бэрхэшээл… ушархаш. Теэд тэрэнээ … тэйгээр, тунхаринггүй … үзөөрэйш даа. Тиигэбэл … 100 заатагүй хүрэхэш» гэ… хэлэнь нюдэнһөөнь бал… холой нёлбоһон уршалан… сарыень эльбэн байгаа һэн.

Тэрэ гэһээр хэлэн жал… Энэ хугасаа соо Даша-Дон… вет Армиин зэргэдэ сэрэ… хэхэдээ ехэхэн юумэ үзэ… һон, хараһан байха. Нёдо… рэгэй албанһаа бусажа … түрэл совхоздоо трактор… жэлээрээ ажаллажа эхил…

— Залуу трактористы… һоо Даша-Дондог Гомбоев … сандр Гармаев, Пурба … гэгшэд онсо шалгарна. … ламгай, үдэр бүриингөө даа… саг болзортонь дүүргэдэг … бүүдэй хэлэһэн үгэдэ этигэ… гээд Аргатын совхозой … отделениин тракторно-тари… лай бригадын бригадир … Аюшин баяртайгаар хэлэн…

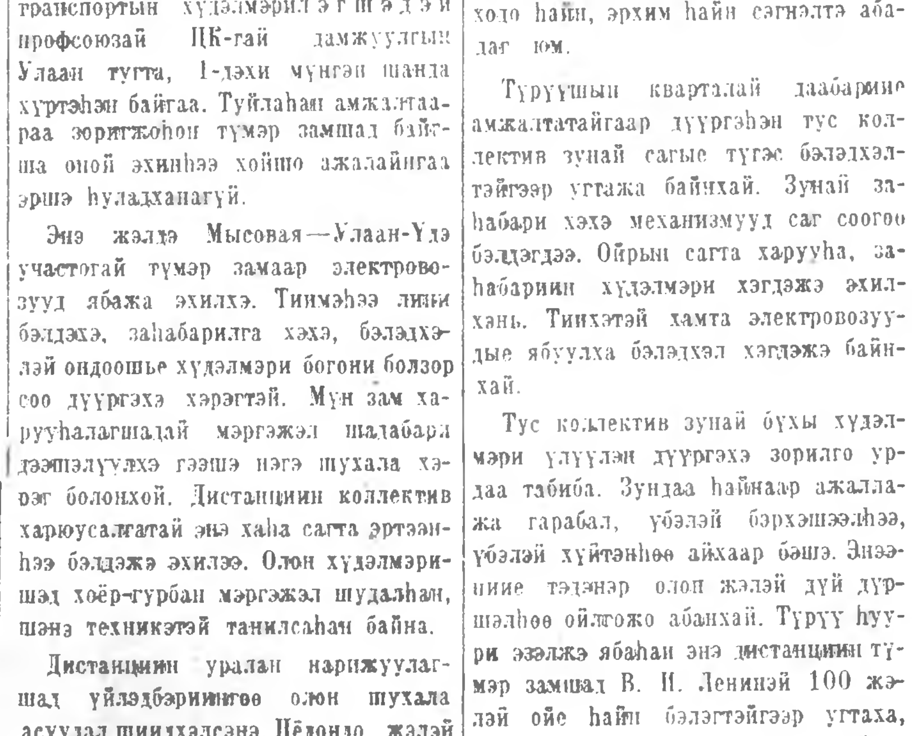
Даша-Дондок мүнөө Зүүн … тэйнгөө тарялангда гурбан … бараа угтаба. Дүрбэн жэлэй … тээхи гүлмэрхэн эрэир нэ… ошон ошожо, мүнөө гэрэ … дүршэлтэй механизатор гэж… ханхай. Тиимэһээ энэ … үнинэй трактористнуудһаа … амжалта туйлахаар эрид … хай. Тиигэшэгүй … үнэнэй булаг мэтэ эрдэм … бүрхэлэн байһан залуу … шамнай оорынхихеэ …

Вл. ЖИГЖИТ…

Баргажан.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Даша-Д… Гомбоев.

Н. ДАМБАЕВАЙ ф…

Зүгөөр Агуухэ Октябриин ашаар, багша Ленинэй сэсэн мэргэн заабаряар үгытэй ядуу, барга, барлаг буряад арадта эрхэ сүлөө үгтэжэ, эрдэм номдо һураха арга олгогдоһоной ашаар Надмит хүбүүнэйнгээ эхин һургуулиие эрхим һайнаар дүүргэжэ, 1927 ондо Хориин аймагай таряашан залуушуулай 7 жэлэй һургуулида ороходонь, эхэ эсэгэ хоёрынь баярлахын ехээр баярлаад, хүбүүгээ үшөө саашань, яажашье һаань, һургаха гэжэ оролдобо.

Тиигэжэ эжы, баабайнь үнэтэ үгэ юрөөл боложо, бэлигтэй одхониинь бэрхээр һураад, удангүй 7 жэлэй һургуули эрхим һайнаар дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр 1930 ондо улаан багшанарые бэлдэхэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Буряад-Монголой техникум дүүргэбэ.

Тэрэ гансал багшынгаа ажал хараал һуудаг бэшэ, олон ниитын хэрэгэй түлөө бэеэ гамнангүй оролдодог байгаа. Гушаад оной хатуу бэрхэ үеэр Хэжэнгэ нютагта анха түрүүн хамтын ажал тогтоолгондо тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Ангиин тэмсэлэй айхабтар шанга жэлнүүдтэ хамтын ажалай аша туһа тухай ниитэ олондо ойлгуулжа үгэдэг һэн.

Надмит Намсараевич гуша гаран жэл соо буряад хэлэ, литература зааха зуураа, түрэл буряад хэлэнэйнгээ баялигые уудалжа, буряад хэлэнэй грамматикые, словарна бүридэлые үхибүүдтэ тон һайнаар ойлгуулха асуудалда гол анхаралаа табидаг байһаараа суурхаа. Буряад һургуулида түрэлхи хэлэ зааха дүй дүршэлэй түлхюурые олоһон түрүү багшанарай баян дүршэлые өөрынгөө ажалда хэрэглэхэһээ гадна, ургажа ябаһан залуу багшанарта өөрөөшье дүй дүршэлөө хубаалдан туһалдаг байна.

Аяар хэдэн жэлэй саада тээ Хэжэнгын дунда һургуулида Н. Н. Намсараевай оролдолгоор «Залуу зохёолшо» гэжэ буряад литературын кружок эмхидхэгдэһэн юм. Тэрэ кружогынь мүнөө хүрэтэрөө аршэмтэйгээр хүдэлнэ. Буряадаймнай ургажа ябаһан залуу зохёолшод Ц. Галанов, А. Жамбалдоржиев, Ч. Гуруев болон бусад энэ кружогой гэшүүд байхадаа, зохёохо ажалай амта таниһан байха. Энэ һургуулиимнай эхилэн бэшэжэ байгшадай хүсөөр «Зүрхэнэй дуун» гэжэ ханын һонин гарадаг гээшэ. Н. Н. Намсараев буряад хэлэ заадаг багша һэн тулада өөрөөшье шүлэгүүдые, рассказуудые, үхибүүдтэ зорюулһан бишыхан пьесэнүүдые бэшэдэг. «Буряад үнэн» болон аймагайнгаа газетэнүүдтэ хододоо һургуули, түрэлхид болон хүмүүжүүлгэ тухай бэшэдэг юм.

Үбгэн багша аяар 21 жэлэй туршада буряад хэлээр үхибүүдые хоёрдохи жэлынь һуулгаагүй. Үдэжэ ябаһан эдир багашуулые эсэгэ ёһоной анхарал оролдолгоор хүмүүжүүлдэг багшада 1957 ондо РСФСР-эй һургуулиин габьяата багшын нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. 1963 ондо «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа. 1967 ондо Ажалай Улаан Тугай орден барюулагдаа. Мүн бусадшье шагналнууд бии даа.

Гуша гаран оной үеэр дунда эрдэмтэй болоод, багшалжа эхилһэн аад, 1960 ондо Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт заочноор һуража дүүргэһэн юм. Һаһажаал багшамнай мүнөө 60 наһаяа гүйсэбэ. Бүхы наһан соогоо арадай гэгээрэлэй ажалда аша туһатайгаар хабаадаһанайнь түлөө Н. Н. Намсараевта РСФСР-эй тусхай пенси үгтэхэ болобо. Мүнөөшье үшөө хүдэлһөөр.

Сэхэ сэбэр харгы замаар ябаһан, арадтаа хүндэтэй, ажалдаа алдартай габьяата багша Хэжэнгэ нютагтаа магтуулжал байхал! Надмит Намсараевичта ута наһа, удаан жаргал юрөөнэб.

П. СОДБОЕВ, багша.

Хэжэнгэ нютаг.

[Бу]РЯАД ХЭЛЭНЭЙ [БА]ГША

Уншагшын зураглал

...түүр ном заалгахаяа ...ушынхеэ һургуулида ...идэ багша, олон үхи... Теэд сүүмхэ соом ...ихон карандаш, дүр... сагаан саарһан — бэ... намда үгы, бэхэшье, ...байхагүй гэхэ мэтээр ...бодоходоо, орой боло... хүрэнэгүй.

...й болотор, һургуули ...баярлажашье, бахарда... ...һээр ойро зуурахана ...гантэ эелдэр зөөлэхэн ...й толгойень эльбэжэ: ...д, татахадань, хү... ...һуга харайн бодомсоо...

...һургуулиһаа гээгдэ... — гэхэдэнь, эхэнь ...

...гээгдээгүйш, бушуу ...,—гэбэ.

...хүбүүн шамдуухан хуб... ...дунда нэгэ аяга хөө... ...дархёод, арадаа шара ...ээ үргэлжэ, һургуу... ...алба.

...Хэжэнгын аймагай ...захадахи Хөөрхэ нютагай ...тын нуур шадарай ...үбэрхэндэ хэр үгһаа ...үгытэй шадалтай ...дарайн эгээл бага хү... ...(1920 ондо болоһон ...Хэжэнгын эхин һур... ...а Будхын Нима гэжэ ...түрүүшынхеэ «а» ...а эхилһэн юм гэдэг.

...дмит хүбүүнэй эхэ ...тагай баяшуулда хү... ...ина сабшажа, олон ...оол, хубсаһа олодог ...нь гэртээшье байха... ...дагагүй, мүнгэ дар... ...гоё гоо зүүдхэлнүү... ...алатараа шандаруу... ...һуугша һэн гэлсэ...

Тэрэ гэһээр аяар 40-өөд жэл үнгэрөө. Энэ үнгэрһэн үе саг соо Надмит Намсараевич хэдэн зуугаад хүбүүд, басагадые эрдэм номдо һургажа, дээдэ һургуулида үдэшөө. Тэдэнэй тоодо Базар Содномов — физико-математическэ эрдэмэй кандидат, багшын институдай доцент. Ширап Чимитдоржиев түүхын эрдэмэй кандидат, багшын институдай доцент. Лхасаран Линховоин — СССР-эй арадай артист. Дугаржап Баяртуев — Хэжэнгын дунда һургуулиин директор, Буряадай АССР-эй габьяата багша болон бусадшье олон шабинарынь оронойнгоо бүхы городууд болон хүдөө нютагуудааршье багшанар, врачнууд, партийна Советэй хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, Совет Армиин сэрэгшэд гэхэ мэтын ажалда.

— Олон жэл үнгэрһэн хойно өөрынгөө заагаһан шабинартай золгоходош, ехэ һонин байдаг юм. Теэд тэдэш ехэ эрдэмтэд болообди гэжэ һанадаггүй, багшамнай гэжэ доро дохин, малгайгаа абахадань, баярлаһандаа бахардан алдажа, баруун гарыень шангаар барижа хөөрэлдэхэш,—гэжэ Надмит Намсараевич нэгэтэ намда хөөрөө һэн. Энэнь тон зүб. Багша хүн гэгшэмнай һургажа байһан үхибүүдээ түрэһэн үриһөө заашье дутуугүйгөөр һанажа, өөрынгөө бүхы ухаан бодол, эрдэм бэлиг хубаалдадаг ха юм.

Н. Н. Намсараев түрэл Хэжэнгынгээ Х. Намсараевай нэрэмжэтэ дунда һургуулида тэбхэр 40 жэл багшалаа. Забһартань 1940 он болотор дүрбэн жэл соо тус һургуулинигаа директорээр, Эсэгэ ороноо хамгаалха Агуухэ дайнай үедэ партиин райкомой секретаряаршье хүдэлөө.

ЗАДАРХАЙ БАНИ, ЯАЛТАЙБ?

Манай Хэжэнгын аймагай Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой нэгэдэхи отделениин ажалшад һайн банигүй болонхой. Хамтын бани бии гэһэн нэрэтэй нэгэ гэрхэн оршодог. Зүгөөр тэрэ гэр тэһэрхэй сонхонуудтай, задархай пеэшэнтэй, дороо оёоргүй хүнды торхо тосхоной баруун хойно һуужа байдаг. Эндэхи Орот тосхоной арад зон өөрын банигүй зобожо тулижа байһаар үнихэнэй болобо.

Совхозой партком, дирекци танай Орот тосхондо нэгэ бани, конторо, клуб 1969 ондо барюулжа үгэхэбди гэжэ найдуулһан юм. Харин мүнөө болоходо шэнэ барилга тухай нэгэшье хүтэлбэрилэгшэ һанаагаа табинагүй. Совхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд хэлэһэн үгэдөө хазөө хүрэхэ юм гэжэ нютагай ажалшад хүлеэһээр үнихэнэй.

Р. МУНКУЕВ.

МАНАЙ ПОЧТО

Апрель һарамнай үнгэрбэ. Хабарай хоёрдохи энэ һарын игаабарита үдэрнүүдые һамбаашалан республикын колхоз, совхозуудай таряашад, луводууд сабшалан бэлшээриингээ ургасые һайжаруулхын тула богони сагта хүдэлмэреэ хэжэ үнгэрөө. Республикын колхоз, совхозуудта байгуулагдаһан тусхай бригада, звенонууд тарялан, сабшалан дээрэ һайрамай уһа тогтоожо эхилһэн, нүгөөдэ заримашуулынь наг шэбхэ зөөһэн, газартаа минеральна үтэгжүүлгэ нэмэжэ оруулһан байна. Эдэ бүгэдэ габшагай хүдэлмэри тухай һайн һайхан мэдээсэл манай хүдөө бэшэгшэд үдэр бүри редакцида эльгээжэ, газетэдэ толилуулаа.

Нүгөөдэ шухала событинууд гэхэдэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 99 жэлэй ойн үдэрые бүлтэ ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтаһан, тэмдэглэһэн байгдана. Тиихэдэ апрелиин 12-то бүхы совет арад бүхэсоюзна коммунис субботнигто гараа. Агуухэ энэ үүсхэлэй 50 жэлэй ойн үдэртэ республикымнай ажалшадай хаа хаанагүй коммунис субботнигто ерэжэ, эдэбхитэй шударгыгаар ажаллаһан тухай репортаж, мэдээсэлнүүд абтажа, газетэдэ толилогдоһон. Хүдөөгэй ба хүдэлмэришэн бэшэгшэдэймнай эльгээһэн эдэ материалнууд «Апрелиин 12-то олониитын коммунис субботник», «Бүхэсоюзна коммунис субботнигто бултадаа хабаалая!», «Үсэгэлдэр бүхэсоюзна ленинскэ субботник болоо», «Ленинэй захяануудта хододоо үнэн сэхэ байдагбди», «Ошонһоо дүлэн бадараа» гэһэн гаршагууд доро толилогдоһон байна.

Апрель һарын һүүл багаар хэблэлдэ толилогдоһон хүдөө ажахын артелиин Жэшээтэ Уставай проект болон колхозниигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын байгша оной ноябрь һарада зарлагдаха тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые колхозой гэшүүн бүхэнэй айхабтар баяртайгаар угтажа абаад, анхаралтайгаар уншажа, шудалжа байһан тухай материалнууд абтаа. Түрэл партиингаа хүтэлбэри доро коммунизм тээшэ дабхижа ябаһан колхозой таряашад өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые газетээр дамжуулан мэдээсэнэ.

Үнгэрһэн һарада хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдһээ олохон бэшэгүүд абтаба. Тэдэнэй олонхинь газетэдэ толилогдоһон байна. Үдэр бүри редакцида ерэжэ байдаг бэшэгүүдэймнай дунда предприяти, ажахынуудай хүдэлмэриин амжалта харуулһан, зарим тэды дутуу дундануудые шүүмжэлһэн статья, корреспонденцинүүд бии байдаг. Тэдэнэй зариманиинь газетэдэ толилогдодог. Нүгөөдүүлынь эмхи зургаан, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дутуу дундануудаа зайсуулха хэмжээ абахыень эльгээгдэжэ байдаг. Газетэдэ толилогдоһон шүүмжэлхы корреспонденци, статьянуудай мүрөөр ямар хэмжээнэй абтаһан тухай хирэ хирэ болоод лэ үргэн уншагшадтаа мэдээсэжэ байдагбди. Жэшээнь, «Зэрлиг ааша» гэһэн корреспонденци март һарада газетэдэ толилогдоһон байгаа. Статья соо Хэжэнгэ нютагта зоргоороо аашалжа ябадаг Цыденов Александр, тэрэнэй «Үрөөһэн боорэнь» Нимбуев Дашинима гэдэгүүд ямагаашьегүй ябаһан хүниие мухар нюдаргаараа нюур руунь боксодожо унагаагаад, мэдээгүй хэбтэһэн хүнэй сами руунь, гэдэһэ руунь үдьхэлжэ, дэбһэжэ байгаад аашалалдаһан юм. Дураараа аашалалдадаг эдэ этэгээдүүд мүнөө совет хуулиин харюусалгада хабаадуулагдажа, хэдэ хэдэн жэлээр эрхэеэ хаһагдаһан байна.

Газетын эдэбхитэд нютагтаа боложо байһан һониин тухай, ажалша бэрхэ малшад, таряашад болон бусад мэргэжэлтэдэй ажал хүдэлмэри дээрээ түйлаһан амжалтые магтан дуулаһан бэшэгүүдые олоор эльгээжэ байдаг. Тэдэ материалнуудаар тусхай хуудаһан зохёогдожо, үргэн олон уншагшадай анхаралда табигдаһан байха.

Түнхэн, Захаамин, Сэлэнгэ, Хяагта, Мухар-Шэбэрэй болон бусад нютагуудһаа хүдөө бэшэгшэдэй олон бэшэгүүд абтаа. Энэнь яһала һайшаалтай.

Энээнһээ гадна, суббото, амаралтын үдэрэй хуудаһануудта гаргагдахаар бэшэгүүдэйшье олоор абтадаг болоһониинь тэмдэглэлтэй. «Будамшуу», «Халаахай» гэһэн гаршаг доро малай үбэлжэлгэ тэдэниие харууһалга, худалдаа наймаанай, соёл сурталай хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые шүүмжэлһэн удхатай статья, корреспонденцинүүдшье абтажа, саг соогоо толилогдожо байдаг.

Хүдөөгэй ажалшадай халуун хаһа болохо хабарай һүүлшын һара ябажа байна. Мүнөө хүдөө нютагуудтамнай хабарай тарилга түлэг дундаа оробо. Һургуулинуудта һуралсалайшье жэл дүүрэнтэжэ байна. Мүн промышленна предприятинууд хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын хойноһоо шармайн оролдожо байнхай. Тиимэһээ манай үргэн олон уншагшад, эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэд ажахы болон фабрика, заводуудай ажал хүдэлмэриин хэрэгүүдтэхи амжалта, дутуу дунданууд тухай, агуухэ ойн урдахи социалис мүрысөөн тухай, арад зоной ажаһуудал, ажабайдал, амаралта тухай, тосхон, нютаг бүхэнэй һонин тухай хөөрэһэн бэшэгүүдые таһалгаряагүй эльгээжэ байгыт гэжэ редакци найдана, хандаанашье, хүлеэнэшье.

ТОБШОХОНООР

«ОДОН» СОВХОЗОЙ бэрхэ ажалшан Санжа-Рагша Санжиев 6—7 жэлэй туршада тэргэ, шарга, аса, тармуур мэтые дархалдаг болонхой. Ажалша хүн «үбэл байхадаа тэргээ, зундаа — шаргаяа бэлдэдэг» гэһэн арадай сэсэн үгэнүүдые баримталан ажалладаг юм. Үбэл, хабарай үедэ тэргэ, шаргадаа хэрэглэгдэхэ хуһа модоёо бэлдэдэг. Тиигээд зун, намарай хаһада дархалжа, совхозойнгоо ажахыда шухала хэрэгтэй тэргэ, шарганuудые һаадгүй дархалдаг, захабарилдаг байна.

Мүнөө нүхэр Санжиев үбһэ хуряалгада бэлэдхэл болгон аса, тармууранuудые дархалжа байна. Эрхим ажалайнгаа түлөө энэ бэрхэ дархан совхозойнгоо дирекци, отделениин зүгһөө нэгэтэ бэшэ һайшаалда хүртэһэн байха юм.

Д. ЛОПИЛОВ.

Мухар-Шэбэрэй аймаг.

ХҮНДЭТЭЙ ПОЧТАЛЬОН

«Арад зондоо хүндэтэй, ажалдаа абьяастай хүн» гэжэ манай отделениин почтальон Мани Бурбуева тухай нютагайхиднай дэмы хэлсэдэггүй. Энэнь тон зүб. Мани Пурбуевна Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын гурбадахи отделенидэ почтальоноор арбаад гаран жэлэй туршада хүдэлжэ ябана юм. Нютагайнгаа ажалшадай нэрэ дээрэ ерэһэн бэшэг тэмдэг, хэблэл, пенси саг сооонь тараахынгаа хажуугаар, газетэ, журналда захил абажа ябадаг байна. Би үнгэрһэн намар нютагайнгаа ажалшадай дунда 1969 оной газетэ, журнал захюулха даабаритайгаар Мани Пурбуевнатай сүг айлнуудаар ябалсаһан байгааб.

Тиихэдээ манай почтальон элдэб янзын газетэ, журналнуудые тон һайн мэдэхэ, тэдээн тухай ойлгосотойгоор хөөрэжэ үгэхэдөө, ехэл шадамар бэрхэ. Мүнөө манай нютагта зуутаад айлнууд ажаһуудаг. 1969 оной хэблэл айл бүхэн жэлээр захиһан байна. Хамтадаа 91 хэһэг «Правда Бурятии», 35 хэһэг «Буряад үнэн», мүн «Коммунизмын туяа», «Комсомольскэ правда» газетэнүүдые абадаг болонхой. Энээнһээ гадна зарим айл 5—6 янзын журнал захина. Жэшээнь, нэгэ айлые захаһаань абаад үзэе. Отделениин жолоошон Баатар Мункуев «Правда Бурятии», «Комсомольская правда», «Заря коммунизма» газетэнүүдые, «Наука и жизнь», «Работница», «Семья и школа» гэһэн журналнуудые абана.

Эдэ бүгэдэ хадаа манай почтальон Мани Пурбуевнагай амжалта гэхэдэ алдуу болохогүй.

— Юун минии амжалта һэм даа, хүн зомнай эрдэмтэй болоходоо, газетэ, журналгүйгөөр байжа шадахала болёо ха юм,— гэжэ Мани Пурбуевна хөөрэдэг.

Тиимэньшье тиимэ. Зүгөөр ажалшадай эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлхэ хэрэгтэ почтальонойшье ехэ хуби биил гэжэ газетээр дамжуулан хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Н. Ц. ДАШИНИМАЕВ,
хэблэл тараагша.

Улаан-Үдэ хото.

...судна бүтээлгын заво... ...шэд Монголой уһан ...ни харилсаатай боло... ...н. Нёдондо намар Мон... ...шад Сэлэнгэ мүрэнөөр ...д, хоёр баржа, бусад ...заһабарилуулхые судна ...дто асарһан байна.

...дэлмэришэд анда нүхэ... ...хэрэгтэнь туһалан, тэ... ...нь заһабарилаад, бү... ...гобо.

...нголой уһан замай па... ...рга нүхэр Жамса бусад ...гээ хамта ерэжэ, за... ...суднануудаа тушаа... ...заводэй судна хабсар... ...да, слесарь, электро... ...Ткачев, В. Степанов ...онголой уһан замшадай ...болзор соонь дүүргэхын ...айгаар ажаллаһан бай... ...заводой мэргэжэлтэд ...н бусад Сүхэ-Баатор ...монгол ханинартаа ту... ...шалтай юм.

...Э: Монголой парохо... ...Лубсандашийн Доржсү... ...гдаһан суднын оньһо... ...нүүдые шалгажа байна.

...АНОВАЙ фототекст.

Манай Буряад ороной ажалшад нютагайнгаа аршаан курортнуудта жэл бүхэндэ олоороо ошожо амардаг, сэнгэдэг юм. Илангаяа Түнхэнэй аршаанууд манай республика дотор мэдээжэ болоһоор үнихэнэй. Зураг дээрэ: Ниловкын халуун аршаанай шэнэ байшан.

Л. ИРИНЦЕЕВЭЙ фото.

АЖАЛША ҮХИБҮҮД УРМАШАНХАЙ

Хэшээлэй хажуугаар үхибүүдые ажалда һургаха тухай совет хуули 1920 ондо гараад, тэрэнь дары сагтаа бэелжэ эхилээ бэлэй. Ородой суута багша А. С. Макаренко граждан дайнай үедэ эхэ, эсэгэгүй үлэһэн үхибүүдые эрдэмдэ һургахадаа, тэдээндэ ажал хүүлэжэ захалһан юм. Теэдшье багадаа ажал хэжэ үзөөгүй хүнүүд ехэ болоод ябахадаа, ехэ түйган ба шадал багатай байдагынь мэдээжэ.

Хаанашье мүнөө һургуулиин мастерскойдо 5—8 классуудай үхибүүд орожо, столярна, слесарна, токарна хэрэг, түмэрэй болон модоной технологи болон бусад олон юумэнүүдые үзэжэ, шудалжа эхилдэг. 5-дахи классай һурагшад мастерской соо ороходоо ехээр һонирходог, инструментнүүдые барядашье үзэдэг. Ажалай багшанарай зорилго юуб гэхэдэ, тэдэнэр түрүүшын үдэрһөө эхилээд, жаяг журам һайнаар барихаһаа гадна, оһолгүйгөөр хүдэлхэ дүримүүдтэй үхибүүдые заатагүй хүсэдөөр танилсуулха болоно. Ажалай хэшээлдэ үхибүүдэй шандааһан шангадана, яһаниинь бүхэжэнэ, шуһанайнь ябаса, уушханай хүдэлсэ һайжархаһаа гадна, үхибүүд өөһэдтөө ажалай абьяас оложо абадаг. Зарим һургуулинуудта тус хэшээл дээрэ үхибүүдэй диилэхэгүй даалгабари үгэжэрхидэг. Тиихэдэнь үхибүүд абаһаар лэ зүрхөө сохюулжа, һонёо буурадаг.

Хүдөө нютагуудта эхэ эсэгэтэеэ шадал соохоноо мал харалсажа, ажалай амта таниһан үхибүүдэй бэень ямар шандааһархуу, сэдьхэл һанаанiинь ямар урма зоригтой байдаг бэ.

Манай һургуулида үхибүүдые ажалай дүршэлдэ һургаха мастерской үнинэй байгуулагданхай. Эндэмнай модо тошиилдохо хоёр станок, нэгэ циркулярна хюрөө, тошиило болон 25 хүнэй ажаллаха модоной, түмэрэй верстагууд тодхогдонхой юм. Тэрэшэлэн рубанок, фуганок, шерхебель 25 хүнүүдтэ хүртэдэг. Жэлһээ жэл бүхэндэ һурагшаднай элдэбын техническэ хэрэгсэл—һухын, алхын эшэ, хүрзэ, түмэр тармуур, алха хүрэтэр өөһэдөө дархалхаһаа, огород дээрээ һайн ургаса ургуулхаһаа гадна, 1967—1968 һуралсалай жэлдэ мянга гаран түхэригэй олзо оложо, мастерскойдоо токарна станок абаһан байна.

Мүнөө манай эндэ түмэр, модо тайраха станогууд болон элдэбын приборнууд бии гээшэ. Эдэ хэрэгсэлнүүдээ һурагшаднай батшынгаа чертёжоор бүтээгээ. Энээгээрээ Түнхэн соогоо суурхаа, түрүү һуури эзэлээ. Мүн Улаан-Үдэ городто үнгэргэгдэһэн эдир техникүүдэй республиканска харалгада хүдөөгэй 17 аймагай һургуулинуудай дунда нэгэдэхи һуури абаа һэн.

«Уран гартан» гэжэ кружогтомнай 5—8 классай һурагшад хабаададаг. А. Бильгаев, Д. Распутин, В. Фролов, С. Бильгаев, Б. Истаев болон бусад үхибүүд республикын гэгээрэлэй министерствын, ВЛКСМ-эй обкомой хүндэлэлэй грамотануудаар болон үнэтэй шангуудаар шагнагдаһан юм. Республикын эдир техникүүдэй станци нэгэ электрорезальна станогоймнай македые Москва—ВДНХ-да эльгээгээ. Эдир техникүүднай ВЛКСМ-эй ЦК-гай дипломдо хүртөө.

Үхибүүд хадаа нэгэ юумэ бэелүүлбэл, тэрэнээ саашань үргэлжэлүүлхэ гэжэ эсэшэ сусашагүйгөөр оролдодог заншалтай. 1968 — 1969 онуудай һуралсалай жэлдэ «Уран гартан» гэжэ кружогойхид ажал хүдэлмэреэ нютагайнгаа ажабайдал, ажахытай нягта холбоотойгоор ябуулхын хойноһоо оролдожо, «Восточные Саяны» колхозой табан фермэдэ стенднүүдые бүтээжэ үгэһэн байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда баатарай үхэлөөр унаһан нютагайнгаа хүбүүдтэ зорюулһан стенд мүн лэ дархалжа, һургуулиингаа коридор соо табяа. Ажалай хэшээлдэ үхибүүд модоор, түмэрөөр, пластмассаар, карболидаар, резинээр, шэлээр олон янзын юумэнүүдые бүтээнэ.

Броневик дээрэһээ 1917 оной апрелиин 3 (16)-да Петроградай Финляндска вокзалай хажууда агуухэ вождь В. И. Ленинэй үгэ хэлэһые һананабди. Энэ броневигэй дүрсые таба дахин багадхажа дархалаабди. Энээндэ 5 хабтагар булад—түмэр (зузааниинь 0,8 мм), гушаад шарнир, долоон зуугаад заклепко-халааһан, гурбан электромотор, гурбан трансформатор, табан розеткэ, табан включатель, арбаад метр кабель болон бусад олон зүйлнүүд ороо. Нэгэдэхи шагта дарахада, броневик абяа гарадаг, хоёрдохиһоонь хоёр фарануудынь гэрэлтэдэг, гурбадахиһаань электрын лампа носодог, дүрбэдэхиһээнь В. И. Ленинэй үгэ ойлгогдодог, табадахиһаань броневик дээрэ Ленинэй дүрын эрьежэ байхань харагдадаг байна. Залуу техникүүд броневигэй дэргэдэ бронзоор, зэдээр, цинкээр, гууляар бүтээжэ, «Манай герой» гэһэн стенд табяа. Эндэнь хайша хайшаа 10 сантиметр үргэнтэй табан хушуун бронзоор, снайперска винтовко зэдээр хэгдэһэн, Ж. Е. Тулаевай зураг гуулин намаа соо һуулгагдаһан. Дайнда тэрэнэй ябаһан тухайнь бронзо түмэр дээрэ штампаар бэшэгдэнхэй. 1924 оной январиин 21-дэ бүхы дэлхэйн арад зоной вождь В. И. Ленин наһа бараа бэлэй. Тиихэдэ агуу багшын хэрэгые саашадань амжалтатайгаар үргэлжэлүүлхые тангариглажа, Түнхэнэй аймагай Таһархай нютагта Ж. Е. Тулаев болон бусад залуушуул Ленинскэ комсомолой гэшүүд боложо ороһон юм. Теэдшье, жэшээнь, нүхэр Тулаев В. И. Ленинэй һургаалаар ябажа, бүхы ами наһаяа хамтын хэрэгтэ зорюулаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда эрэлхэг зоригтойгоор тулалдаа.

Арадайнгаа энэ баатарта зорюулан, стенд бүтээхэдээ илангаяа С. Фомкинов (5-дахи класс), Т. Бандеев, В. Янцанов, К. Сухеев, (6-дахи класс), А. Башинов, М. Петухов, В. Истаев (7-дохи класс), А. Бильгаев, Б. Тулаев, В. Бирбаев, Г. Фролов (8-дахи класс) болон бусад үхибүүд ехэ эдэбхи гаргаа. Броневигһээ Хэрэн тосхоной клуб соо абаашажа, суглараһан арад зондо харуулаабди. Зал соо һууһан хүнүүд энээниеемнай харахадаа, В. И. Ленинэй үгэ дуулахадаа, утаа ехээр баясаа, омогорхоо.

Иигэжэ ажалай амта таниһан, абьяас олоһон эдиршүүлнай үйлэр магтаалда хүртэжэ, улам ехээр урмашаба.

Б. БИРБАЕВ.

ЗАЛУУ МЭРГЭЖЭЛТЭ СУУРХАНА

Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводойхид город соогоо «Эрхим культуратай предприяти» болохо гэһэн мүрысөөндэ оронхой. Заводой зэр зэмсэгүүдэй участогай слесарь, коммунис ажалай ударник Владимир Черкашин мэргэжэлээрээ «Эрхим слесарь» гэһэн нэрэдэ хүртэнхэй. Залуу хүдэлмэришэн Черкашин ажалдаа шалгарһан зандаа, мүнөө институтда орохоёо бэлдэнэ. Зураг дээрэ: В. Черкашин,

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ШЭНЭ ФИЛЬМҮҮД

ҺОНИРХОН ХАРАМААР...

Һаяын үдэрнүүдтэ республикымнай кинопрокадай конторо болон Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи кинофикацииин управлени, ВЛКСМ-эй Буряадай обком агуу вождь В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулан, Улаан-Үдэ хотынгоо, мүн аймагуудай хүдөөгэй клуб, кинотеатрнуудаар «Ильичэй ашанар» гэһэн үхибүүдэй фильмүүдэй долоон хоног үнгэргэхэнь.

Совет засаг тогтоохын түлөө ами бэеэ хайрлангүй тэмсэжэ унаһан эхэ, эсэгэнэрэйнгээ хүшэр хүндэ ажабайдал, баатаршалгые зураглаһан олон тоото фильмүүдые үхибүүд һонирхон хараха байна. Мүн тиихэдэ кинотеатрнуудай, клубуудай фойе соо уран гоё выставкэнүүд, хорёод, гушаад оной комсомолшуудтай уулзалганууд эмхидхэгдэжэ, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай.

В. И. Ленинэй түрэһэн үдэртэ зорюулагдаһан энэ долоон хоногой туршада **«Живее всех живых»**, **«Париж, проспект Ленина»**, **«Живой Ленин»**, **«О самом человечном человеке»**, **«Ленин в Смольном»**, **«Мы шли с Ильичом»**, **«Три весны Ленина»**, **«Владимир Ульянов»**, **«На штурм царского самодержавия»** гэһэн хүн бүхэнэй анхарал татамаар олон тоото уран һайханай, документальна фильмүүд харуулагдаха юм.

Олоной дунда мэдээжэ боложо суурхаһан **«Неуловимые мстители»** гэжэ фильмын эрэлхэг зоригтой геройнууд Данько ба Ксанка Шусьтан, гимназист Валерка, цыган Яшка гэгшэдэй образууд үхибүүдэй, мүн ехэшүүлэйшье сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугданхай ёһотой. Тиин харагшаднай һаяхан «Мосфильмын» киностудяар буулгагдаһан **«Новые приключения неуловимых»** (сценаринь А. Макаров Э. Кеосаян хоёрой) гэһэн үргэн экранай үнгэтэ фильм дээрэ тэрэ геройнуудтайгаа дахинаа уулзахань бшуу.

...Эрэлхэг зоригтой тэдэ геройнууднай мүнөө үһөө нэхэгшэ партизанууд бэшэ, харин алдар суута будённовско армиин сэрэгшэд бэлонхой. Эдэнэрнай дайсадай аэроплан унагаана. Тиигэжэ тэрэ лётчигой абажа ябаһан документнүүдэй ёһоор сагаантанай шэбээлһэн гол бүхэлэлтэ тухай нюуса мэдээн хаана, хэнэй гарта бии байһыень командованинь тодорхойлжо, тэдэ дүрбэнии нюуса документ олохо даабаритайгаар город эльгээнэ...

Эдэ дүрбэнэй командованиингаа даабарииие дүүргэхын тула хэды олон орёо, аймшагтай байдалда оробошье, эрэлхэг зоригтойгоор дабажа гараһан тухай тус фильм дотор уран гоёор харуулагдана.

«Узбекфильм» киностудиин буулгаһан **«Сыны отечества»** гэжэ документальна фильм соо газар дорохи завод — автомат тэһэлһэн мусульманска легионой солдат, Бухенвальдын узнигуул байһан 26 узбегэй түүхэ дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ. Мүнөө эдэнэй оройдоол хоёрынь амиды үлэнхэй. Тэдэнэр тэһэрэлгэдэ үхэһэн нүхэд тухайгаа хөөрэнэ. Фильм соо хэлэгдэдэшэ бултадаа үнэн.

Гадна А. П. Довженкын нэрэмжэтэ киностудяар буулгагдаһан **«Гольфстрим»** гэһэн уран һайханай шэнэ фильм баһал олоной анхарал татамаар. Тиихэдэ «ГДР-эй «ДЕФА» киностудиин **«Ночь в пограничном лесу»**, М. Горькиин нэрэмжэтэ киностудиин **«Переходный возраст»**, «Мосфильмын» киностудида Достоевскиин суута романай удхаар буулгагдаһан гурбан бүлэгһөө бүридэнхэй **«Братья Карамазовы»** гэһэн уран һайханай фильмүүд мүн лэ харагшадай һайшаалда хүртэхөөр.

ШАТАР

АЙМАГ ХООРОНДЫН МҮРЫСӨӨН

НАРҺАТА. Эндэ Хори, Я... аймагуудай эрхим шата... мүрысөөн үнгэргэгдэбэ.

Яруунын түлөөлэгшэд Б... рэндэлэгэй П. Гармаев хо... тустаа Хориин П. Михай... П. Афанасьевые шүүгээ. ... 15 наһатай Хориин ... А. Тыскылов, Ц-Д. Шаг... илагдаа.

Харин Яруунын В. ... Н. Федоров хоёр А. ... П. Цыренжапов гэгшэдтэй... хадаа тэнсээ.

Мүрысөөндэ хабаада... барандаа шахуу спортын ... хи разрядтайшуул байгаа...

Нүхэр ёһоной энэ үү... дүнгөөр Яруунын шатари... тоотойгоор хориинхидые ...

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕ...

ЗАНШАЛТА ЭСТАФЕТЭНҮҮД ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

НАРҺАТА. Яруунын аймагай «Улаан Туяа» газетын шанда хүртэхын түлөө заншалта эстафетэ үнгэргэгдэбэ. Тэрэндэ аймагай һургуулинуудай, колхоз, совхозуудай болон эмхи зургаануудай хамтадаа 23 команда хабаадалсаа.

Нэн түрүүн наймадахи классайхид (юһэн команда) дүрбэн шатаһаа бүридэһэн 1300 метр зайда урилдажа, Эгэтын интернат һургуулиинхид түрүүлжэ ерээ. Тэдэнһээ гурбан секундаар хожомдоһон Гүндын дунда һургуулиин түлөөлэгшэд хоёрдохи һуурида хүртөө.

Зургаан һургуулиин ахалагша классуудай 11 командынхидай мүрысөөн һонирхолтойгоор үнгэрөө. Эдэнэр 2100 метртэ урилдажа, Гүндын һургуулиин түлөөлэгшэд 6 минута 54 секунда сагтайгаар түрүү һуурида гараа. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта Эгэтын Адагай болон Нарһатын дунда һургуулинуудай һурагшад гараа.

Эрэшүүлэй дундаһаа энэ эстафетэдэ хабаадалсаһан Гүндын дунда һургуулиин багшанар эрхимлээ.

В. БАЙБОРОДИН.

ЗАКАМЕНСК. Эндэ мүн лэ аймагай «Ажалай туг» газетын шанда хүртэхын түлөө заншалта урилдаан үнгэргэгдөө. Тэрэндэ хабаадалсаһан Холтоһоной һурагшадай түлөөлэгшэд найман жэлэй һургуулинууд сооһоо эрхимлээ. Дунда һургуулинуудай һурагшадай бүлэгтэ урилдаһан аймагай түбэй № 1 һургуулиинхид илажа гараба. Үйлэдбэриин коллективүүдэй дундаһаа Холтоһон руднигай, тиихэдэ колхоз, совхозуудай түлөөлэгшэд сооһоо «Дружба» колхозой команда урилдаанда түрүүлжэ кубок болон грамотануудта хүртөө.

Д. БАЛДАЕВ.

СПОРТЫН ЗУНАЙ ХАҺА

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ ниислэл хотымнай спортдо дуратайшуулай һайндэр—спортын зунай сезон олон түрэлэй наадаар нээгдэбэ. Эндэ хотын спортивна коллективүүдэй түлөөлэгшэд баскетбол, волейбол, городки болон футболоор мүрысөөнүүдые үнгэргэһэн байна.

Эдэ мүрысөөнүүдтэ футболоор түмэр замай «Локомотив» команда түрүүлээ. Хоёрдохи һуурида шэлэй заводой футболистнууд гараа. Баскетболой тэмсээндэ ЛВРЗ-гэй эрэшүүлэй команда, эмэгтэйшүүлэй командануud сооһоо хүүгэдэй спортивна 5-дахи һургуулиинхид эрхимлэһэн...

Волейбол наадалгаар ... һуурида хүдөө ажахы... дай, хоёрдохидонь ЛВРЗ-... нэрэй командануud гараа. ... лэй командануудһаа баг... институдай команда илаба...

Городки шэдэлгээр шэлэ... дой команда түрүүлээ.

Спортын зунай наадан... лэлгын мүрысөөндэ илажа... һууринуудые эзэлһэн ко... нуудта физкультура ба с... городской комитедэй кубо... лон грамотанууд барюул...

Д. РАД...

Зураг дээрэ: баскетболо... һон мүрысөөн.

Л. АПРЕЛОВЭЙ ф...

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН СААНАҺАА

ТААРАМЖАТАЙ ПРОГРАММА

ПАРИЖ. (ТАСС). Президентын тушаалда Франциин Коммунис партиһаа кандидат Жак Дюкло дотоодын ба гадаадын политикын талаар өөрынгөө программые Парижда болоһон пресс-конференци дээрэ найруулан хэлээ.

Франциин Компарти француз ажалшадай аша туһада тааруу социальна ба экономическа шэнэдхэлгэнүүдэй тодорхой программые: экономикын гол һалбаринуудые гүрэнэй мэдэлдэ абахые, налог татаха ба национальна гэгээрэл эмхидхэхэ демократическа шэнэдхэлгэнүүдые хэхые дурадхана гээд пресс-конференци дээрэ Жак Дюкло мэдүүлһэн байна.

Гадаадын политическэ программа найруулан хэлэхэдээ, Жак Дюкло иигэжэ онсолон тэмдэглээ. США-гай хиналта доро байдаг НАТО-гой сэрэгэй организацида Франци оролсохо ёһогүй. Европодо аюулгүй байдал хамтаараа сахиха эмхи байгуулхын түлөө, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикада, буу зэбсэг бүтэдэ ниитэрэн, хүсэдөөр хуряалгада үнтэһэлэн, сэрэгэй бүлэглэлнүүдые тараахын түлөө француз коммунистнууд оролдолго гаргана гээд тэрэ хэлээ.

Француз арадай аша туһые харан, Франциин правительство хадаа ГДР-ые, дэлхэйн хоёрдохи дайнай эсэстэ Одер-Нейссе дээгүүр тогтоогдоһон хилые мэдэрхэ ёһотой гээд Ж. Дюкло мэдүүлээ. Американ эзэрхэг түримхэй ябуулгые дары түргэнөөр болюулжа, 1954 оной Женевскэ хэлсээнүүдые дүүргэлтэ болгожо, Вьетнамай асуудал амгалан ёһоор шиидхэлгэдэ Франци мүн лэ эдэбхитэйгээр туһалха ёһотой гээд тэрэ хэлэһэн байна.

Үгытэйшүүлэй һанамжые шагнахаһаа арсаба

ВАШИНГТОН. ТАСС-ай корреспондент В. Чуксеев иигэжэ дамжуулна: Америкын үгытэйшүүлэй һанамжые шагнахаһаа арсаа гэжэ Никсонэй правительствые үгытэйшүүлэй кампаниин хүтэлбэрилэгшэ Ральф Абернети гэмнэһэн байна. Алуулһан Мартин Лютер Кингын хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэ «Урда зүгтэхи христианска хүтэлбэриин конференци» гэжэ организациин ударидагша доктор Абернети үгытэй ядуу байдалда эсэргүү тэмсэлэй неделиие толгойлһон байгаа. Энэ недели майн 16-да дүүрэһэн байна бшуу. Америкын үгытэйшүүлэй түлөөлэгшэд-сагаан шарайтанай, негрнүүдэй, индейцүүлэй, мексиканецуудай, пуэрторикынхидэй түлөөлэгшэд оронойн бүхы газар нютагуудһаа эдэ үдэрнүүдтэ ниислэл ерэһэн байха юм.

Тэдэнэр «Үгытэйшүүлэй бэшэгые» эндэ асараа. Сэрэгэй гаргашануудые хороохо, Вьетнамдахи эзэрхэг түримхэй ябуулгые болюулха, ракетэнүүдһээ хамгаалха гаргаша ехэтэй хэмжээнүүдые абалгаһаа арсаха гэһэн гол эрилтэнүүд энэ бэшэг соонь хэгдэнхэй. Сэрэгэй зорилгоор зорюулагдадаг эдэ мүнгэ зөөрие оронойн дотоодын хойшолуулашагүй хэрэгсэлнүүдтэ зорюулхые тэдэнэр дурадхана.

Үлэсхэлэн байдалтай тэмсэхэ талаар үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абаха, 3 миллион хүдэлмэриин һуури нэмэжэ бии болгохо, отог балгааһануудые усадхаха, медицинскэ хангалтын программые һайжаруулха гэхэ зэргын эрилтэнүүдые неделидэ хабаадагшад мүн лэ хэһэн байна. Үгытэйшүүлэй делегаци эдэ эрилтэнүүдээ правительствын гэшүүдтэ дуулгаха гэһэниинь, тэрэнь бүтээгүй. «Бидэнэр гэр байшангуудые доотолон абаагүйбди, буһалгаа хээгүйбди. Бидэнэр маанадай һанаа зобоожо байһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ арга боломжо олгохые гүйгаабди. Гэбэшье, маанадай һанамжые шагнахаһаа арсаа» гээд Абернети пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ.

Вашингтондохи тусхай тушаалта хүнүүлэй нимэ хайхарамжагүй үгтамжа үгытэйшүүлэй уур сухалые бүри ехээр хүргөө. Оронойн урда штадуудта — Алабамада, Миссисипидэ, Джорджида ерэхэ неделидэ демонстрацинууд болохо гээд д-р Абернети пресс-конференци дээрэ мэдээсэһэн байна.

Эдилгэ абадаг эмшэд

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Энгэй медицинын туһаламжада хүртэлгэ Холбоото Штадуудта эдилгэ абалгын, худал хуурмаг аргаар баяжалгын эхэ үүсхэл болонхой. Энээн тухай медицинын талаар хангалгын үнэ сэнгэй асуудалые эрхилдэг сенатор Джаон Уильямс гэгшын тунхаглаһан мэдүүлгэ гаршална. Зарим врачнар эмнэһэнэйнгээ түлөө даншье һаа ехэ түлөөһэ эридэг. Энгэй клиникэнүүд эм дом үгөөгүй аад, тэрэнэй түлөө худал хуурмаг түлөөһэнэй саарһа үбшэлэгшэдтэ барюулдаг байха юм гэжэ Уильямс хөөрэһэн байна.

Оронойн олохон штадуудта хэгдэһэн мүрдэлгэ хадаа хэдэн миллион доллароор үбшэнтэниие убайгүйгөөр дээрмэдэһэн баримтануудые элирүүлээ.

Медицинэдэ хүдэлдэг зарим дээрмэнэд өөһэдынгөө үбшэлэгшэдһөө жэл бүри 300—500 мянган доллар худал хуурмагаар абажа эдидэг байха юм.

Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо США-да врачнарай туһаламжа хүргэлгын сэн 19 процентээр, больницада аргаламжалгын сэн 48 процентээр дээшэлээ.

Шал тэнэг ябадал

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Агууехэ дүрбэн гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй уулзалгые Израиль буруушааша гээшые Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэдэ эльгээһэн бэшэг соогоо ООН-ой дэргэдэ байдаг Израилиин саг үргэлжын түлөөлэгшэ Текоа батадхаһан байна. Эдэ уулзалгануудай үедэ 1967 оной ноябриин 22-то Аюулгүйн Соведэй абаһан шиидхэбэриин ёһоор, Дүтын Зүүн зүгтэхи шахардуу байдал эбэй ёһоор, үнэн зүбөөр гуримшуулагдаха ёһотой байһан юм.

КАМБОДЖО ФРГ ХОЁРОЙ ХАРИЛСААН ТАҺАРАА

ПНОМПЕНЬ. Камбоджо ГДР хоёрой хоорондын дипломатическа түлөөлэгэтэ эмхиие посольство болгон үргэдхэһэнтэй дашарамдуулан, ФРГ-гэй зүгһөө Камбоджодо эсэргүү ябуулгын хэгдэжэ байһаниинь тон таарахагүй ябадал болоно гэжэ Пномпеньдэ майн 18-да болоһон пресс-конференци дээрэ Камбоджын гүрэнэй толгойлогшо принц Нородом Сианук мэдүүлбэ.

Ямар — нэгэн услови баадхаха, тайлбари хэхые сүлөөтэ гүрэнһөө эрихэ гээшэ уласхоорондын харилсаанда таарахагүй байна гэжэ тэмдэглээд, ФРГ-гэй зүгһөө иимэ хатуу ябуулгын хэгдэжэ байһаниинь Камбоджые баһамжалһан ябадал болоно гэжэ Нородом Сианук мэдүүлээ. ФРГ-һээ үгтэдэг туһаламжые мүнөөдэрһөө болюулагдаһанда, харин дипломатическа харилсаанай ФРГ-гэй гэмээр таһалагдаһанда Камбоджо тоолоно. Хоёр оронойн хоорондын харилсаанай таһалагдаһанай түлөө харюусалгые ФРГ-гэй правительство дааха болоно гэжэ Нородом Сианук хэлэбэ.

МҮЛЖЭГШЭДЫЕ НАМНАХЫН ТҮЛӨӨ

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корреспондент Ю. Романцов иигэжэ дамжуулна:

Карибска далайн Ямайка, Барбадос, Тринидад болон бусад аралнууд дээрэ дурагүйдэлгэ, социальна үймөөн гарана гээд «Крисчен Сайенс Монитор» газетэдэ Маргарет Фишли бэшэнэ. Дулдыдаагши оронуудта, ушөө колониальна дарлалта доро байһан газар нютагуудта иимэ байдал тохёолдоно.

Эдэ оронуудта патриотическа үзэл бодол ехээр гарадаг, Америкын, Англиин, Канадын мүлжэгшэдые намнахын түлөө тэмсэл шангададаг гээд статья соо заагдана.

СОВЕТ МЭРГЭЖЭЛТЭД ТУҺАЛНА

Гвинейн Республикада совет мэргэжэлтэд олоороо хүдэлжэ, республикынхидтэ ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Жэшээлхэдэ, энергетигүүд, врачнууд, багшанар залуу республикын хүгжэлтэдэ өөһэдынгөө хубитые оруулаа. Эдэнэр Гвинейн ажалшадтай суг хүдэлжэ, өөһэдынгөө баян дүй дүршэлые тэдээндэ дамжуул... нэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сове... Андрей Гузов Гвинейн ... шэлэгшэ нүхэртөө ... үгэжэ байна.

ТАСС-ай ...

1969 ОНОЙ ХОЁРДОХИ ХАХАДТА ЗАХИЛ ЭХИЛЭНХЭЙ.

Газетымнай хахад жэлэй сэн — 3 түхэриг; 3 һарын — 1 түхэриг 50 мүнгэн.

Газетые «Союзпечатиин» бүхы таһагуудта, ниитын гараагшадта захижа болохо.

НҮХЭД УНШАГШАД! Үдэр бүхэндэ газетын шэнэ һониниие уншажа байхын тула захил хэхэеэ шамдыт! «Буряад үнэн» захихаяа бү мартыт.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Парткомой тогтоол» гэһэн түрүү бэшэг. «Тарилгаяа болзор соонь» гэһэн В. Зоркиной фоторепортаж. Шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Шиидхэгдэхээр болоһон асуудал» гэһэн В. Авраамовагай статья. ТАСС-ай лентээр абтаһан мэдээсэл. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй зүблөөнһөө репортаж.

Гурбадахи хуудаһанда: «Пропагандистда туһаламжа» гэһэн материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Спорт. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэл.

Редактор

Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—..., приёмная—54-93. зам. редактора—68-08, зам. редак... 82-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленно... строительства—61-35, советского строительства и быта—... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-8..., информации—34-05, общественная приёмная—56-62, ... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати ... Министров БурАССР.

Н-02501. Зак. № ...